

’Εν ’Ολύμπω

Τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό

ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
«ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ»

Αριθμός Τεύχους: 8, Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2018

Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.enolympo.gr

- Δρώμενα του Δικτύου
- Ιστορικά θέματα
- Καλλιτεχνικά θέματα
- Κοινωνιολογικά θέματα
- Λαογραφικά θέματα

- Παιδαγωγικά θέματα
- Λογοτεχνικά θέματα
- Περιβάλλον
- Οικολογία

Λουκατσάρια Αραδοσιβίων Ελασσόνας

ΞΥΘΛΥΜΠΩτριμηνιαίο ηλεκτρονικό
περιοδικό**Ιδιοκτησία:**Δίκτυο Καλλιτεχνών και
Επιστημόνων για την ανάπτυξη
της Επαρχίας Ελασσόνας,**Εκδότης:** Κων/νος Σαχινίδης,

Πρόεδρος του Δικτύου

Έδρα: Ελασσόνα, 6ης

Οκτωβρίου 84, 40200

Διεύθυνση Σύνταξης:

Ελένη Μπλιούμη

Συντακτική Επιτροπή:

Βασίλης Ζαρζώνης

Ελένη Μπλιούμη

Σπύρος Μπούμπα

Κορίνα Πάντου

Κων/νος Σαχινίδης

Φιλολογική επιμέλεια:

Κορίνα Πάντου

Δημιουργική επιμέλεια -**Σελιδοποίηση:**

Μαρία Μοσχογιάννη

Ηλεκτρονική υποστήριξη:

Αθανάσιος Αδάμου

Αθηνά Βαρσαμή

Τεχνική υποστήριξη:

Σταύρος Σαχινίδης

Νομική Σύμβουλος:

Αναστασία Χαιρετίδου

Πληροφορίες:

Κων/νος Σαχινίδης 6973591587

ksachinides@yahoo.gr

Ελένη Μπλιούμη 6976832232

mparasio@otenet.gr

Διεύθυνση: 6ης Οκτωβρίου 84

40 200 Ελασσόνα

Σημείωση σύνταξης:

- Επιτρέπεται η ελεύθερη
άντληση στοιχείων, αρκεί
να αναφέρεται η πηγή
και ο συγγραφέας
- Οι συγγραφείς των άρθρων
φέρουν την ευθύνη
για τις απόψεις τους

Δύο χρόνια έκδοσης του περιοδικού ΞΥΘΛΥΜΠΩ

Ηδη συμπληρώθηκαν δύο χρόνια από την έκδοση του περιοδικού μας. Στα χρόνια αυτά εκδόθηκαν οκτώ τεύχη (συμπεριλαμβανομένου και του σημερινού) με σταθερότητα και συνέπεια και ως προς τον χρόνο περιοδικότητας (κάθε τρεις μήνες) αλλά και ως προς την ποιότητα της ύλης του κάθε τεύχους.

Ειδικότερα, στο καθένα από αυτά περιλαμβάνονταν διάφορα επιλεγμένα άρθρα, επιστημονικά και μη, που ανταποκρίνονταν στις διακηρυγμένες αρχές του περιοδικού μας, όπως αυτές διατυπώθηκαν στο πρώτο τεύχος. Επίσης σε όλα τα τεύχη δημοσιεύθηκαν διάφορες πολιτιστικές ειδήσεις από τις εκδηλώσεις του Συλλόγου μας καθώς και από άλλα τοπικά και διεθνή πολιτιστικά γεγονότα.

Η ύλη του περιοδικού περιλάμβανε,

κυρίως, παιδαγωγικά, ιστορικά, λαογραφικά και κοινωνιολογικά θέματα από εξαιρετικούς επιστήμονες συγγραφείς του γνωστικού τους αντικειμένου. Ακόμη, περιλάμβανε διάφορα καλλιτεχνικά και οικολογικά θέματα, προς ενημέρωση των αναγνωστών μας, αλλά και λογο-τεχνικές σελίδες με εξαιρετικούς ποιητές της περιοχής Ελασσόνας και άλλους απλούς λαϊκούς ποιητές.

Για την σωστή και εμπεριστατωμένη έκδοση του κάθε τεύχους εργάστηκαν πολλοί και διάφοροι συντελεστές, που αναφέρονται κάθε φορά στην ταυτότητα του περιοδικού, στους οποίους οφείλονται πολλές ευχαριστίες για την ανιδιοτελή προσφορά τους.

Βεβαίως, στην πορεία των δύο χρόνων έκδοσης αντιμετωπίστηκαν διάφορα προβλήματα αλλά όλα ξεπεράστηκαν και κανένα από αυτά δεν στάθηκε εμπόδιο για την ομαλή έκδοσή του.

Ο εκδότης

Τρίγωνα...αιχμηρά

Τρίγωνα...αιχμηρά

Τρίγωνα, κάλαντα μες τη γειτονιά.

Έρχεται χειμώνας πια, έξοδα πολλά!

Τρέχει εμπρός η παγωνιά,

πίσω αναδουλειά....

Σφίξτε τα ζωνάρια σας!

Δυστυχώς, παιδιά!

Τρίγωνα, στρογγυλά, μακρουλά γλυκά

θέλει το σπιτάκι μας

την Πρωτοχρονιά!

Τρέχουνε δάνεια, φώτα και νερά,

Δε γεμίζει η τσέπη μας ...

Κι ίσως κι η καρδιά!

Τρίγωνα! Τα βροντούν τα φτωχά παιδιά,

μήπως και μαζέψουνε κα 'να μπουναμά...

Τρέχουνε, περπατούν κάθε γειτονιά,

κι έχουνε στη σκέψη τους...

μ ό ν ο τα λεφτά!!!

Τρίγωνα, χάρτινα δέντρα, λυπηρά!

Στην κορφή τους βάζουνε όνειρα αιχμηρά!!

Ξέρουνε τι θα πει «φτώχεια», «πονηριά».

Τρέχει εμπρός η απελπισία...

Κρίμα στα παιδιά!

Κορίνα Πάντου, φιλόλογος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Δύο χρόνια έκδοσης του περιοδικού ΞΥΘΛΥΜΠΩσελ.2
- Χριστουγεννιάτικα και Πρωτοχρονιάτικα λαϊκά
δρώμενα της περιοχής Ελασσόνας,
του Κώστα Γ. Σαχινίδησελ.3
- Χριστουγεννιάτικες αναμνήσεις,
της Ελένης Μπλιούμησελ.4
- Ο μεγάλος τυμπανιστής, της Κορίνας Πάντουσελ.4
- Εξελικτικές κρίσεις του Ατόμου και της Οικογένειας,
του Δρα Ιωάννη Σιγάλασελ.5
- Η Παιδική-Σχολική ηλικία, του Σπύρου Μπούμπασελ.6
- Χαρισματικοί-ταλαντούχοι μαθητές: μια απόπειρα
εννοιολογικού προσδιορισμού, της Ευαγ. Ράπτου.....σελ.8
- Το στρατί, της Νίκης Σερσέμη-Κυριακίδουσελ.9
- Το παιγνίδι στη μαθησιακή διαδικασία: Διδακτική
εφαρμογή θεωρητική τεκμηρίωση, του Γ. Νιάουστα ..σελ.10
- Η 45η επέτειος του Πολυτεχνείου - Διαχρονική
αξία της εξέγερσης- Άγνωστες πτυχές της αντίστασης
στρατιωτικών κατά της δικτατορίας,
του Δημητρίου Αλευρομάγειρουσελ. 11
- Κρήτη «Ο κήπος ...τ' αντρείας», του Βασ. Ζαρζώνη ...σελ. 14
- Οι ομορφιές της φύσης, του Αλέξ. Παρλάντζα.....σελ. 15
- Η Καλλιτεχνική ομάδα της Ακαδημίας Μουσικής
και Χορού του Πανεπιστημίου North Minzu
από την ΚΙΝΑ στην Ελασσόνασελ. 16

Χριστουγεννιάτικα και Πρωτοχρονιάτικα λαϊκά δρώμενα της περιοχής Ελασσόνας

Η περιοχή της Ελασσόνας διακρίνεται για τον πλούσιο εθιμικό της κόσμο που απλώνεται σε κάθε κοινότητα. Ειδικότερα, οι γιορτές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς στο παρελθόν γιορτάζονταν, πάντα, με διάφορα λαϊκά δρώμενα, με παραλλαγές κατά τόπους. Πρόκειται για τα έθιμα του Δωδεκαημέρου που τελούνταν, παλαιότερα, από τους νέους της κάθε κοινότητας με αφορμή τη χειμερινή ισημερία και το χειμερινό ηλιοστάσιο και είχαν μια μαγικοθρησκευτική ευετηριακή σκοπιμότητα.

Η μεγάλη ποικιλία των λαϊκών δρωμένων και η ιδιαιτερότητά τους χαρακτηρίζουν, σε μεγάλο βαθμό, το εθιμικό υπόστρωμα της περιοχής. Η κοινωνική τους λειτουργία είχε άμεση σχέση με την παραγωγική διαδικασία και συνδεόταν άμεσα με τις ασχολίες και την καθημερινή ζωή των κατοίκων. Για το λόγο αυτό τα περισσότερα εθιμικά δρώμενα τελούνταν για να πάει καλά η χρονιά ως προς την υγεία ανθρώπων και ζώων και την σοδειά και μάλιστα είχαν τη δική τους ιδιαίτερη μεταμφίεση.

Τα δρώμενα αυτά είναι, κυρίως, Χριστουγεννιάτικα και Πρωτοχρονιάτικα.

Τα Χριστουγεννιάτικα έθιμα είναι το έθιμο της Γουρουνοχαράς, τα Κόλιντρα και τα Κάλαντα.

Το έθιμο της Γουρουνοχαράς, τελούνταν την παραμονή των Χριστουγέννων στο Πύθιο και στα περισσότερα χωριά της Ελασσόνας.

Τα Κόλιντρα είναι ένα ειδικό τραγούδι που τραγουδιόταν το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων από νέους που περιφέρονταν, φορώντας κουδούνια στη μέση τους και τραγουδώντας, από γειτονιά σε γειτονιά του κάθε χωριού, ενώ οι νοικοκυρές τους πρόσφεραν παραδοσιακές κουλούρες και τσιγαρίδες (τηγανισμένα κομμάτια χοιρινού κρέατος).

Η αρχική συγκέντρωση των νέων γινόταν το βράδυ στην πλατεία του χωριού, γύρω από μια φωτιά, και μετά περιφέρονταν στους δρόμους φωνάζοντας, περιοδικά, Κόλιντρα- Μόλιντρα και σείοντας, έντονα, τα θορυβώδη κουδούνια τους. Το έθιμο αυτό γινόταν στα Αραδοσίβια, στο Αμούρι, στο Δομένικο κ.α.

Τα Χριστουγεννιάτικα Κάλαντα τραγουδιόταν από μεμονωμένα παιδιά ή από μικρές ομάδες που περιφέρονταν από σπίτι σε σπίτι, το βράδυ της παραμονής ή ανήμερα των Χριστουγέννων, κρατώντας ένα χάρτινο αστέρι μονό ή διπλό και τραγουδώντας το τραγούδι «Καλήν εσπέραν ή καλήν ημέρα άρχοντες» αντίστοιχα, προκειμένου να αναγγείλουν τη γέννηση του Χριστού και να λάβουν διάφορα φιλοδωρήματα.

Τα Πρωτοχρονιάτικα δρώμενα τελούνταν από ομάδες

Του Κώστα
Γ. Σαχινίδη,
δρα Κοινωνιολογίας &
Πολιτικού Επιστήμονα

μεταμφιεσμένων νέων αντρών, οι οποίοι γύριζαν από σπίτι σε σπίτι τραγουδώντας τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα «Άγιους Βασίλης έρχιτι, Γινάρης ξημερώνει» με σκοπό να αναγγείλουν την έλευση της νέας χρονιάς και να συγκεντρώσουν τρόφιμα ή χρήματα. Η μεταμφίεσή τους ήταν διαφορετική από χωριό σε χωριό αλλά είχε ως κύριο χαρακτηριστικό τις μάσκες, τα κουδούνια κ.ά.

Τα σημαντικότερα πρωτοχρονιάτικα δρώμενα ήταν:

-Το έθιμο της Γουρουνοχαράς που τελούνταν την παραμονή των Χριστουγέννων στο Πύθιο αλλά και στα περισσότερα χωριά της Ελασσόνας.

-Τα «Λουκατσάρια», που τελούνταν την πρώτη Ιανουαρίου στη Μαγούλα, στη Συκιά, στο Αμούρι, στο Μεγάλο Ελευθεροχώρι, στο Μεσοχώρι, στο Δομένικο, στα Αραδοσίβια, στη Λεύκη κ.α.

-Τα «Κοτζαμάνια», που τελούνται ακόμη την πρώτη Ιανουαρίου από τους Πόντιους στην Ολυμπιάδα,

-οι «Κουδουναραίοι» που τελούνται ακόμη την πρώτη

Λουκατσάρια Δρυμού

Ιανουαρίου στο Δρυμό,

-τα «Μπαμπαλιούρια» τελούνται ακόμη την πρώτη Ιανουαρίου στο Λιβάδι, στη Δολίχη, τον Κοκκινοπλό (παλαιότερα) και στην Κρανιά (με διαφορετική μεταμφίεση).

-οι «Καπεταναραίοι και Βλάχες», την πρώτη Ιανουαρίου στη Βερδικούσια και στο Βλαχογιάννι.

-το «Γκιζέρισμα» την πρώτη Ιανουαρίου στο Σαραντάπορο,

-οι «Τσολιάδες» την πρώτη Ιανουαρίου στο Πύθιο,

-τα «Ρογκατσάρια» ή «Σουρβατζήδες» την πρώτη Ιανουαρίου στην Κρανιά,

-Το έθιμο της «Καμήλας» στις αρχές Ιανουαρίου από τους Πόντιους κατοίκους στην Γαλανόβρυση και αλλού,

-το «Γαϊτανάκι» στις 6 Ιανουαρίου στην Κρανιά και σε άλλα χωριά,

-Οι «Αράπηδες» στις 7 Ιανουαρίου στα Καλύβια

Όλα αυτά τα δρώμενα αποτέλεσαν την ιδιαίτερη πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής Ελασσόνας.

Χριστουγεννιάτικες αναμνήσεις

Ο μήνας Δεκέμβριος δεν είναι μόνο ο πρώτος μήνας του χειμώνα, αλλά και ο μήνας που ευωδιάζει αγάπη, αισιοδοξία και προσμονή. Μια γλυκιά προσμονή για τις Άγιες μέρες που ακολουθούν και μία αισιοδοξία για ένα καλύτερο από όλες τις απόψεις νέο έτος, με τη βοήθεια του ευλογημένου βρέφους της φάτνης.

Όλοι οι χριστιανοί της γης υμνούμε και δοξάζουμε το χαρμόσυνο γεγονός. Έρχεται ο λυτρωτής του κόσμου που τον λυτρώνει από την αμαρτία, την μοναξιά, τον πόνο. Ας τον προϋπαντήσουμε!

Τα Χριστούγεννα έχουν ένα ξεχωριστό φως και κάνουν όλους μας να αντιμετωπίζουμε τα διάφορα προβλήματα από άλλη σκοπιά, πιο αισιόδοξη ως προς την επίλυσή τους. Ένα άγγιγμα, ένας καλός λόγος, ένα χαμόγελο, μια προσευχή για το κοινό καλό, συνήθως συνοδεύουν τα υλικά αγαθά, που με τόση περίσσεια ομορφιά σωρεύονται γύρω μας εκείνες τις μέρες.

Μια ομορφιά που σφράγισε κάποτε ανεξίτηλα τις παιδικές μας ψυχές και μας ακολουθεί δια βίου. Το στολισμένο σπίτι, οι διαφορετικές από την καθημερινότητα μυρουδιές που απλώνονται σε όλους τους χώρους, η χαρούμενη διάθεση, τα εγκάρδια «Χρόνια Πολλά», το κλίμα χαράς και αγάπης. Είναι η παρακαταθήκη των παιδικών μας χρόνων. Πορευόμαστε με αυτά! Η αναπόλησή τους μας δίνει ανάσες χαράς κι ευχαρίστησης.

Ποιος δεν θυμάται από παιδί τα έθιμα, κάποια ακόμη ζωντανά, άλλα ξεχασμένα.

Τα κάλαντα που γέμιζαν τους ουρανούς της γειτονιάς και τις αγωνίες μας για το ποιος θα έπαιρνε το μεγαλύτερο φιλοδώρημα!

Ποιος δεν θυμάται από παιδί το Χριστόψωμο με τα

της **Ελένης Μπλιούμη**,
εκπαιδευτικού

καλλιτεχνήματά του, σωστά έργα τέχνης, τα κουλουράκια, τα μελομακάρονα, τους κουραμπιέδες, τον μπακλαβά, τις δίπλες, τα καλικάτσαράκια που συνοδεύονταν από τα αντίστοιχα παραμύθια, το ξύλο από βελανιδιά που καίει στο τζάκι για δώδεκα μέρες, το χριστουγεννιάτικο δέντρο ή το χριστουγεννιάτικο καράβι....

Πόση ήταν η χαρά μας όταν λαμβάναμε μία Χριστουγεννιάτικη κάρτα από συγγενικά πρόσωπα και την προσθέταμε στη συλλογή μας. Περιέργεια και φόβο νιώθαμε όταν αντικρίζαμε τον τεράστιο χοίρο στον πάγκο της κουζίνας. Άστραφτε το βλέμμα μας όταν δεχόμασταν τα

δώρα του Αη Βασίλη και όταν όλη οι οικογένεια και πολλοί συγγενείς κάθονταν στο γιορτινό τραπέζι. Τι να πρωτοθυμηθεί κανείς!

Τη Θεία Λειτουργία, π' αντηχούσε διαφορετικά στα παιδικά αυτιά μας, πιο μελωδική, πιο ευχάριστη... και το ρόδι που κρατούσε το μεγαλύτερος μέλος της οικογένειας σε όλη τη διάρκεια της λειτουργίας, έπρεπε να φτάσει στο σπίτι και στην είσοδό του να σπάσει για να φέρει τύχη και γούρι σε όλη την οικογένεια για όλη τη χρονιά.

Και οι μνήμες δεν σταματούν εδώ.

Το «ποδαρικό», που γινόταν σε κάθε σπίτι κι ήταν καλά μελετημένο, και που συνήθιζαν να το κάνουν οι νοικοκυρές ή τα μικρά παιδιά, με το δεξί πόδι και με πολλές ευχές, σαν έμπαιναν στο σπίτι για να φέρουν καλοτυχία.

Συνοδός σε όλες τις χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις ευελπιστούσαμε να ήταν το χιόνι. Άλλοτε μας έκανε το χατίρι και συνόδευε τη χαρά μας και άλλοτε πάλι όχι. Όπως και να είχε, τα παιδικά Χριστούγεννα είναι τα πιο γλυκά, τα πιο ευωδιαστά που χαράζουν ευλάβεια στην ψυχή μας!

Καλό και ευλογημένο το 2019!

Ο μεγάλος τυμπανιστής

Στη φάτνη αργοπεθαίνει η Αγάπη από τα κλάματα ραπαπαμπαμ!

Το χιόνι κοκκινίζει απ' των παιδιών τα τραύματα...

Παιδιά που ξεσκονίζουν τ' αστέρια ν' ανεβάσουνε στα... έλκηθρα!!

Στην Αφρική νεγράκια τις μέρες πώς μετρούν -παραπαπαμπαμ!

Κι αλλού χτυπούν οι σφαίρες τα σήμαντρα... .και ηχούν!!

Στο Ιράκ και στη Συρία -παραπαπαμπαμ-παραπαπαμπαμ!

Στο Ιράν και στη Συρία, το γέλιο των παιδιών

ξεσχίζει τα λαμπιόνια, τις γάζες των γιατρών!

Στα έλκηθρα πώς τις φορτώσανε... Στα έλκηθρα!.

Κι αυτοί που φτύν και νιώθουν των ύμνων τη φθορά-παραπαπαμπαμ!

Τους ξεγελούν την πείνα μ' ελπίδες- ξωτικά!

Ληγμένα τ' όνειρα, το γάλα τους και.... Και τα «ωσαννά».

Μπλεχτήκαν οι τρεις Μάγοι σε νέφη τοξικά-ραπαπαμπαμ!!

Ψέματα για «δωράκια» γυαλιστερά κρατούν!

Παιδιά που τα ελατάκια καίνε για να....

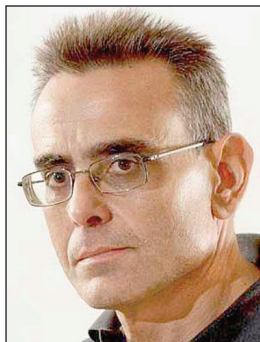
να ζεσταθούν-ραπαπαμπαμ! Να ζεσταθούν!!

Κορίνα Πάντου, φιλόλογος

Εξελικτικές κρίσεις του Ατόμου και της Οικογένειας

Η αυτονόμηση ενός νέου ανθρώπου, όσο και η δημιουργία σχέσης ζευγαριού, αποτελούν εν δυνάμει εξελικτικές κρίσεις. Όσο πιο ολοκληρωμένα έχουμε διαχειριστεί τα καθήκοντα μιας εξελικτικής φάσης, τόσο πιο ικανοποιητικά μπορούμε να περάσουμε στην επόμενη. Είναι πολύ σημαντικό να έχει χτίσει κάποιος μια γερή ταυτότητα ενήλικου ή να έχει διαχειριστεί ικανοποιητικά τα θέματα της εξελικτικής φάσης του νέου αυτοδύναμου ενήλικα, προκειμένου να μπορέσει να δομήσει μια ανθεκτική συντροφική σχέση με τον άνθρωπο που επιλέγει να ζευγαρώσει.

του δρα **Ιωάννη Σιγάλα**,
παιδοψυχιάτρου

Επίσης είναι πολύ σημαντικό δύο σύντροφοι να έχουν δομήσει μια γερή ταυτότητα ζεύγους προκειμένου να μπορέσουν να κάνουν μια λειτουργική οικογένεια. Και για τον όρο αυτόν χρειάζεται ευρύτερη αναφορά. Συνοπτικά όμως σημαίνει ότι οι δύο νέοι άνθρωποι χρειάζεται:

α) να αναπτύξουν αμοιβαία ικανοποιητικούς τρόπους επικοινωνίας με συγγενείς και φίλους.

β) να αναπτύξουν σεξουαλική σχέση αμοιβαία ικανοποιητική, που να διαρκεί στο χρόνο.

γ) να αναπτύξουν ένα κοινό σύστημα επικοινωνίας.

δ) Να τροποποιήσουν και να επαναδιαπραγματευθούν ο καθένας τις σχέσεις του με γονείς, συγγενείς και φίλους.

ε) να αναπτύξουν αμοιβαία ικανοποιητικούς τρόπους και στάσεις προσέγγισης της επαγγελματικής τους ζωής.

Η μετάβαση από τη μια εξελικτική φάση στην άλλη συχνά ενέχει κρίση προσωπική, συζυγική, οικογενειακή. Επίσης συχνά βιώνουμε “πένθος” για την περίοδο της ζωής που τελείωσε.

Συχνά αναφέρουν νέοι και νέες πόσο λυπούνται που δεν είναι πια παιδιά και πόσο δεν θα ήθελαν να τελειώσει η περίοδος αυτή της φροντίδας από τους γονείς τους. Εξάλλου είναι σε όλους μας γνωστό πόσο δυσκολεύονται τα παιδιά στην εποχή μας να αυτονομηθούν (για προσωπικούς και κοινωνικούς λόγους).

Γιατί να μη λυπούνται λοιπόν που χάνουν την φροντίδα των γονιών τους; Επιπλέον είναι πολύ γνωστό ότι η γέννηση του πρώτου ειδικά παιδιού, φέρνει πολλές αλλαγές στην ζωή του γονέων.

Αυτές οι αλλαγές είναι συχνά κρίσιμες για την λειτουργία του ζευγαριού και συχνά καταλήγουν σε διαζύγιο, αν το ζευγάρι δεν είναι προετοιμασμένο ή διατεθειμένο να αλλάξει τον τρόπο της ζωής του, και να αναλάβει νέες μεγάλες ευθύνες, ώστε να μπορέσει να φροντίσει το νεογέννητο βρέφος και να απολαύσει τις χαρές από την γέννηση και το μεγάλωμά του.

Στην περίπτωση αυτή η βοήθεια που μπορούν να προσφέρουν οι παππούδες και οι γιαγιάδες, άλλοτε μπορεί να στηρίξει την νέα οικογένεια και άλλοτε απλά επιταχύνει το τέλος της. Ίσως εξαρτάται από τον τρόπο, με τον οποίον

και οι παππούδες έχουν περάσει τις δικές τους φάσεις εξέλιξης, και με τα άλυτα προβλήματα που έχουν αφήσει πίσω τους.

Εμείς όμως ας σταθούμε σε μια ενδιαφέρουσα έννοια, που με βεβαιότητα χρησιμεύει στην ψυχολογική διαχείριση των προσωπικών μας κρίσεων: Την έννοια της ψυχικής ανθεκτικότητας (resilience). Αντιγράφω από ένα πολύ ωραίο κείμενο που βρήκα τυχαία στο διαδίκτυο: “Η ψυχική ανθεκτικότητα αναφέρεται σε μια δυναμική διαδικασία η οποία ενέχει τη θετική προσαρμογή στο πλαίσιο σημαντικών αντιξοοτήτων”. Η ανθεκτικότητα στις δύσκολες συνθήκες και η ικανότητα διατήρησης της ψυχικής μας ισορροπίας σε αυτές, εξαρτώνται από πολλούς

παράγοντες: την προσωπικότητα, την εκπαίδευσή μας, το είδος των υποστηρικτικών σχέσεων που έχουμε βιώσει στο παρελθόν (το είδος της συγκινησιακής προσκόλλησης) και που βιώνουμε στην διάρκεια της κρίσης (όσο μεγαλώνω, τόσο περισσότερο εκτιμώ την αξία των φίλων στην ζωή μου. Τους θεωρώ πολύτιμη περιουσία), το είδος της οργανωμένης φροντίδας που μας παρέχεται κλπ.

Κρίση ανθρωπίνων σχέσεων

Θα συζητήσουμε εδώ για μια μεγάλη προσωπική και οικογενειακή κρίση, το διαζύγιο, ενώ θα αναβάλουμε για λίγο ακόμη την συζήτηση για την κοινωνικο-οικονομική κρίση και τις συνέπειες στην ζωή μας.

Στην εποχή μας γίνεται όλο και συχνότερο, ίσως γιατί πέφτει μεγάλο ψυχολογικό βάρος στην λειτουργία του ζευγαριού, κάτι που παλαιότερα ρύθμιζε η ευρύτερη Κοινότητα.

Επίσης γιατί οι γυναίκες πλέον αποκτούν ακαδημαϊκή μόρφωση και οικονομική ανεξαρτησία και έτσι απαιτούν ίδια δικαιώματα στην σχέση με τους συντρόφους τους. Αυτό δεν έχει ξαναγίνει στην Ιστορία της Ανθρωπότητας.

Πρόκειται για καθοριστική εξέλιξη, η οποία δεν μπορεί παρά να σημαίνει τεράστια κοινωνική, ιστορική και προσωπική κρίση για πολλά εκατομμύρια ανθρώπων.

Πρέπει όμως να θυμόμαστε ότι, για να ξεκινήσει και να ολοκληρωθεί κάθε σημαντική αλλαγή στον τρόπο της ζωής μας, διερχόμαστε από περίοδο κρίσης, άρα και οδύνης και κινδύνου.

Θα αναφερθούν αρχικά ορισμένα ερευνητικά δεδομένα για τις συνέπειες του διαζυγίου στην ζωή των μελών της οικογένειας:

α) Φαίνεται ότι υπάρχουν αρκετές άμεσες αρνητικές συνέπειες σχεδόν για όλους, όσους βιώνουν ένα διαζύγιο. Τόσο τα παιδιά, όσο και οι γονείς εμφανίζουν μεγαλύτερη δυσκολία να υπηρετήσουν τους ρόλους τους, συγκινησιακές δυσκολίες και διαταραχές συμπεριφοράς.

Επιπλέον τα παιδιά των χωρισμένων οικογενειών έχουν έντονα επώδυνα συναισθήματα και αναμνήσεις για πολύ καιρό μετά το διαζύγιο των γονιών τους (ας σκεφθούμε και την αρκετά δη

Η Παιδική Σχολική ηλικία

Η ηλικία αυτή που αρχίζει από το 6ο έτος μέχρι το 12ο ή 13ο περιλαμβάνει παιδιά τα οποία είναι υποχρεωμένα να φοιτήσουν στο Σχολείο. Ενώ για τις προηγούμενες ηλικίες, υπεύθυνη και υπόλογη, ήταν η οικογένεια, για την αγωγή της σχολικής ηλικίας, αποκλειστικά ευθύνεται το Σχολείο, βοηθούμενο από την οικογένεια.

Είναι γεγονός πως ο ερχομός του παιδιού στο σχολείο, αποτελεί γι' αυτό, ένα σταθμό στη ζωή. Το παιδί για πρώτη φορά, θα' ρθει σ' ένα **δεύτερο περιβάλλον** που συναισθηματικά είναι ουδέτερο και μέσα σ' αυτό το παιδί πρέπει να κερδίσει τη θέση του «κάτω από τον ήλιο».

Εδώ το παιδί θα συναντήσει τη **δημιουργική ισότητα, μπροστά στο νόμο**, που δεν είναι μικρή δοκιμασία για ένα πλάσμα τόσο **εγωκεντρικό**. Δίκαια λοιπόν λένε πολλοί πως ο ερχομός του παιδιού στο σχολείο, μοιάζει με έναν «**συναισθηματικό απογαλακτισμό**» που πολλές φορές επιφέρει και συγκρούσεις.

Με τον ερχομό του στο σχολείο, το παιδί θα κάμει μια επέκταση του πνευματικού του κόσμου. Εξ άλλου το ίδιο το σχολείο και τα μαθήματά του έρχονται να καλύψουν την περιέργειά του και την επιθυμία να γίνει «**μεγάλος**». Το παιδί στην ηλικία αυτή, έχει την ικανότητα να κάνει την γνωριμία της εργασίας που είναι γι' αυτό πηγή χαράς, υπερηφάνειας κι επιβεβαίωσης της αξίας και της δύναμής του. Ωριμο πλέον το παιδί για σχολική εργασία, κάνει ένα άλμα για την πνευματική **αφομοίωση** του κόσμου που το περιβάλλει.

Το παιδί ανακαλύπτει την κοινωνική ζωή και για πρώτη φορά εισέρχεται κατά τρόπο **ομαλό** και **σταθερό**, σε μια κοινωνία με συνομηλίκους του και παίρνει μέρος στην ομάδα στην οποία είναι ίσος με τους συντρόφους του σε δυνατότητες φυσικές και πνευματικές και θ' αρχίσει να αναμετρίεται μ' αυτούς, όπως κι ο μεγάλος.

Στο σχολικό περιβάλλον θα δοθεί η ευκαιρία στο παιδί μόνο του πλέον να επιβάλει τη δική του ύπαρξη και να πετύχει σχέσεις συνεργασίας με πρόσωπα που πολλές φορές δεν κατέχονται από καλή διάθεση απέναντί του.

Με μεγάλη φροντίδα θα βρίσκει τους συνομηλίκους του και θα επιβεβαιώνει τον εαυτό του ανάμεσά τους. Μέσα στην ομάδα του, τους κανόνες της οποίας υπακούει, θα διαλυθεί ο **εγωκεντρισμός** του, για να αντικατασταθεί με τη **συνεργασία** και την **αμοιβαιότητα**. Εδώ θ' ανθίσουν τα **αλτρουϊστικά του συναισθήματα!**

Έτσι, συνοπτικά, η σχολική ζωή:

1. Ανοίγει στο παιδί δρόμους **επιστημονικούς** και **αισθητικούς** και του δίνει την έννοια της **κοινωνικότητας**.
2. Κάνει το παιδί δεκτικό σε **ποικίλες και πολυσύνθετες εντυπώσεις**
3. Του προσφέρει τη «νίκη» της **κατανόησης του κόσμου** και
4. Του προσφέρει την **έννοια του κανόνα**, δηλαδή των πρώτων βάσεων της **ηθικής**, που θα σχηματισθεί και έξω από το **οικογενειακό του περιβάλλον**.

Άλλωστε, χαρακτηριστικό γνώρισμα της ηλικίας αυτής

του **Σπύρου Μπούμπα**,
συνταξιούχου
εκπαιδευτικού

είναι η **ένταση των ορμών** προς τροφή, γνώση, ενασχόληση, δημιουργία και υποταγή σε παραγγέλματα.

Ιδιαίτερα το παιδί εντός του σχολείου, κυριαρχείται από δύο σημαντικά ψυχολογικά γεγονότα.

- 1) Από το κύρος του Δασκάλου και
- 2) Από τις σχέσεις με τους συμμαθητές του.

Το Δάσκαλο τον βλέπει να έχει κάτι από τη γοητεία του πατέρα του, μια δύναμη μεγαλύτερη απ' αυτόν και στο πρόσωπό του αποδίδεται κάποιο μυστήριο. Το παιδί απέναντί του (δασκάλου), αισθάνεται έλξη και φόβο. Γι' αυτό και ο ρόλος του έναντι της αγωγής του παιδιού θα είναι τεράστιος και θετικός κατά τα πρώτα έτη της σχολικής ζωής του παιδιού μεγαλύτερος δε αρ-

γότερα.

Έναντι του δασκάλου ενδέχεται να υπάρξουν δύο τάσεις του παιδιού. Η μία είναι η στάση της **αντιπάθειας** ή **επιθετικής**, η οποία είναι **παροδική** και η άλλη είναι της **συμπαθείας**. Μια υπέροχη συνεργασία μεταξύ δασκάλου και μαθητή είναι πολύ εποικοδομητική.

Η απόσπαση του παιδιού από την οικογένεια και την μητέρα του, το βοηθάει στην **κοινωνικοποίησή** του. Με τον ερχομό του στο σχολείο μπαίνει στην οργανωμένη μαθητική κοινωνία μέσα στην οποία αγωνίζεται να καταλάβει τη θέση του. Στη μαθητική κοινωνία θα βρεί την **ομάδα**, μέσα στην οποία θα μπει σαν μέλος. Και η επίδρασή της σπάνω του θα είναι τεράστια.

Στην ομαδική ζωή δεν υπάρχει «**διδάσκων**». Μέσα δε σ' αυτήν το παιδί έχει την αξίωση να γίνει δεκτός, όπως είναι με τις αταξίες του και πείσματά του. Όσο ευεργετικός είναι ο ρόλος της ομάδας στην ψυχική εξέλιξη του παιδιού, άλλο τόσο αυτή μπορεί να γίνει αφορμή αναστολής της ψυχικής του εξέλιξης, όταν αυτή (η ομάδα) μεταβληθεί σε «κλίκα», όταν δηλ εκφράζει κάθε **αρνητική στάση** του παιδιού.

Καθήκον, συνεπώς, όλων των μεγάλων να δίδουν, συνθήματα στην ομάδα και ιδεώδη κατάλληλα, ώστε η δραστηριότητα των μελών της να διοχετεύεται σε κάτι το εποικοδομητικό με κοινωνικό περιεχόμενο, αν θέλουμε να μην μεταβληθεί η ομάδα σε «**συμμορία**», σε βάρος της αγωγής των παιδιών.

Ειδικότερα **από της ηλικίας των 6 ετών**, στο παιδί παρατηρούνται ενδιαφέροντα κατασκευαστικά. Ακόμη και το παιγνίδι του γίνεται **κατασκευαστικό** κι ομαδικό, χωρίς να πάψει να είναι **μυμητικό**.

Εμφανίζεται η χαρά της αποτελεσματικής εργασίας του πετυχημένου έργου. Τα κατασκευαστικά του ενδιαφέροντα, είναι ένα οργανικό τμήμα της ζωής του και το βοηθούν στο ν' αποκτήσει πείρα.

Η δυσκολία που παρουσίαζε το νήπιον στο φαγητό (δεν έτρωγε) τώρα υποχωρεί. Το παιδί χαρακτηρίζεται πλέον για τη λαιμαργία του και διαρκή ζήτηση τροφής, σε σημείο που να καθίσταται ανύπαρκτη η έννοια του μέτρου, μ' αποτέλεσμα, κάποτε, να έχουμε εμφάνιση και στομαχικών διαταραχών.

Και κατά την ηλικία αυτή, έντονες εμφανίζονται στο παιδί οι τάσεις για κίνηση και ομιλία, για πράξεις και ενέρ-

γειες και μίμηση των ανθρώπων του περιβάλλοντός του.

Έτσι αποκτά εύκολα έξεις (συνήθειες) και προσαρμόζεται σε παραγγέλματα, εντολές, καθήκοντα και ιδέες χωρίς αντίσταση με παθητικότητα. Υποτάσσεται και αναγνωρίζει τα μεγαλύτερα στην ηλικία πρόσωπα του περιβάλλοντος, τα οποία βλέπει σαν ανώτερα και δυνατότερα.

Το παιδί των 7 ετών

Αντιλαμβάνεται κλειστή την κοινωνία των «μεγάλων», επιθυμεί να γίνει «μεγάλος» και τούτο το εκφράζει καλύτερα μέσα στην ομάδα του, όπου βρίσκει ευκαιρίες να φανεί σαν μεγάλος.

Στην ηλικία αυτή δύο γενικότερες τάσεις εκδηλώνονται στο παιδί: Η μία να μεγαλώσει και ν' αποκτήσει την ανεξαρτησία του, και η άλλη να τραβήξει την προσοχή των συνομηλίκων του, αν το κατορθώσει να τους επιβληθεί.

Γενικότερο, χαρακτηριστικό γνώρισμα της σχολικής ηλικίας, είναι η διαρκής τάση προς παιχνίδι. Συνεχώς κινείται και δρα και τούτο είναι χαρακτηριστικό της κανονικής του κατάστασης.

Το παιχνίδι γι' αυτό δεν αποτελεί μικρή ασχολία για αναψυχή, όπως συμβαίνει στους μεγάλους, αλλά σοβαρή ενέργεια με βαθύτερη σημασία. Παίρνει μορφή σκόπιμης απασχόλησης.

Τα αγόρια λοιπόν παίζουν διάφορα παιχνίδια, όπως τον πόλεμο, κάνουν μάχες, υποκρίνονται πρόσωπα ή δρουν κατά ομάδες, όπως το κρυφτό, το κυνηγητό κ.λπ. ή ασκούνται στην ξιφασκία.

Βλέπει κανένας στους «πολέμους» τους και τους **δειλούς να μεταβάλλονται σε ήρωες.**

Κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα των παιχνιδιών τους, είναι ο **συναγωνισμός.**

Τα κορίτσια αντίθετα παίζουν τις **κουμπάρες**, τις **κούκλες**, ασχολούνται με παιχνίδια που μιμούνται τις **νοικοκυρές**, ή που αναφέρονται στην **περιποίηση του μικρού** κ.λπ.

Μέσα στις ομάδες των παιδιών θα διακρίνουμε τα **δημοφιλή ή μη παιδιά.**

Η μη δημοφιλία ορισμένων παιδιών οφείλεται κυρίως στην κακή συναισθηματική προσαρμογή τους. Τα παιδιά αυτά είναι άτομα κλειστά και δειλά και διαπληκτίζονται (τσακώνονται) με τους πάντες.

Η βασική αιτία αυτής της στάσης του παιδιού, όπως συμπεραίνεται από παρατηρήσεις, είναι η πίστη που έχει το παιδί, σχετικά με το πώς το βλέπουν οι γονείς του.

Σχετικά με το παιχνίδι έχουν διαμορφωθεί πολλές θεωρίες, όπως είναι: Η **θεωρία της αναψυχής**, δηλ. το παιδί παίζει, γιατί το παιχνίδι του δημιουργεί ευφορία. Η **θεωρία του περισσεύματος ενέργειας**, κατά την οποία τα παιδιά παίζουν για να ξοδεύουν με το παιχνίδι τους ποσότητα ενεργείας που περισσεύει. Η **θεωρία της ασκήσεως**, ή της **επανάληψης**, ή της **Κάθαρσης**, ή του πλούτου της **ζωής** κ.λπ.

Το παιχνίδι ο σοφός **Πλάτων** χαρακτηρίζει ως γνώρισμα **«του υγιούς νηπίου και παιδός».** Ο **Αριστοτέλης** θεωρεί τα παιχνίδια «ως μιμήσεις των ύστερον σπουδαζομένων».

Εξελικτικές κρίσεις του Ατόμου και της Οικογένειας

(Συνέχεια από τη σελίδα 5)

μοφιλή στην εποχή μας έννοια του ψυχικού τραύματος).

β) Μετά από ένα έως δύο χρόνια, τα περισσότερα μέλη των χωρισμένων οικογενειών είναι καλά και δεν διακρίνονται από μέλη οικογενειών που δεν έχουν βιώσει διαζύγιο με κριτήρια λειτουργικότητας, συμπτωματολογίας ή ευτυχίας. Τα περισσότερα μέλη των χωρισμένων οικογενειών δεν υποφέρουν από κατάθλιψη, άγχος και σχολικές ή εργασιακές δυσκολίες.

γ) Η συχνότητα των προβλημάτων σε παιδιά και ενήλικες χωρισμένων οικογενειών παραμένει

δ) Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι τα μέλη οικογενειών, που βίωσαν διαζύγιο, είναι μακροπρόθεσμα σε χειρότερη κατάσταση από μέλη οικογενειών που διατηρούν έναν δυστυχισμένο γάμο. Το υψηλό επίπεδο σύγκρουσης στον γάμο είναι σημαντικός παράγων κινδύνου (και για μερικούς ερευνητές ο σπουδαιότερος), για παιδιά, που προέρχονται είτε από χωρισμένους, είτε από μη χωρισμένους γονείς.

Φαίνεται λοιπόν ότι η ευτυχία των παιδιών σχετίζεται λιγότερο με το απλό γεγονός του διαζυγίου και περισσότερο με την φύση της οικογενειακής ζωής – εάν είναι βασικά σταθερή, ήρεμη και χωρίς ανοιχτή σύγκρουση και συγκινησιακό τέλμα, ή αν υπάρχουν συνεχείς καυγάδες, άγχος και κατάθλιψη. Είναι πολύ πιθανόν ότι τα παιδιά χωρισμένων γονιών, που μεγαλώνουν σε ένα ειρηνικό, σταθερό, οικονομικά ασφαλές περιβάλλον, μπορεί να είναι καλύτερα από παιδιά που ζουν με γονείς, που δεν χωρίζουν, αλλά συγκρούονται συνεχώς.

Αν σε μια οικογένεια επικρατούν απώλεια σεβασμού και εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο συζύγων, μίσος και φιλο-

πόλεμη διάθεση, περιφρόνηση και συνεχής επικριτική διάθεση, τότε, είτε συνεχίζουν να συγκατοικούν, είτε χωρίσουν και παραμείνουν σε διαμάχη, είναι πιθανό να υπάρξουν αρνητικές συνέπειες στην εξέλιξη και την υγεία των παιδιών τους και τη δική τους.

Είναι γνωστό ότι πολλά ζευγάρια αποφασίζουν να χωρίσουν, αφού διαπιστώνουν ότι αδυνατούν να συνεχίσουν να συζούν, αλλά παραμένουν προσκολλημένοι μεταξύ τους συχνά με συναισθήματα συνεχούς εχθρότητας. Συνεχίζουν την μάχη μεταξύ τους χρησιμοποιώντας την άθελά τους σαν μέσο να παραμένουν μαζί. Αν οι δύο πρώην σύζυγοι καταφέρουν να επεξεργαστούν το πένθος, στο οποίο αναπόφευκτα εισέρχονται με τον χωρισμό, δηλαδή να επεξεργαστούν και να ξεπεράσουν σταδιακά την άρνηση του γεγονότος, τον θυμό, την αίσθηση προδοσίας, την ενοχή, την εχθρότητα, που φυσιολογικά θα παρουσιαστούν στη διάρκεια της πρώτης περιόδου του χωρισμού... Αν επίσης καταφέρουν σταδιακά να διατηρήσουν το ενδιαφέρον για εργασία, να αναπτύξουν νέες φιλίες ή να ξαναζωντανέψουν τις παλιές, να ξαναβρούν δηλαδή την όρεξη και τον ενθουσιασμό για ζωή και δημιουργικότητα...

Αν μπορέσουν να συγχωρήσουν ο ένας τον άλλον για παλιές προδοσίες και άλλες αμαρτίες... Τότε συμφιλιώνονται ο καθένας με την νέα του ζωή, βγαίνουν από την κρίση δυνατότεροι και σοφότεροι, περνούν σε φάση προσωπικής αναδιοργάνωσης και μπορούν να συνεργάζονται ικανοποιητικά για την φροντίδα των παιδιών τους.

Σημείωση: Πολλές σχετικές πληροφορίες μπορεί να βρει κανείς διαδικτυακά

(πχ: <http://www.imsigalas.gr/k0302.php>).

«Χαρισματικοί – ταλαντούχοι μαθητές: μια απόπειρα εννοιολογικού προσδιορισμού»

1. Εισαγωγή

Στο άρθρο 16, παράγρ. 4 του Αναθεωρημένου Συντάγματος του 1975, ορίζεται ότι «πάντες οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, καθ' όλας τα βαθμίδας αυτής εις τα κρατικά εκπαιδευτήρια. Το κράτος ενισχύει τους διακρινόμενους ως και τους δεομένους αρωγής ή ειδικής προστασίας σπουδαστάς, αναλόγως προς τας ικανότητάς αυτών».

Ωστόσο, μέχρι το 2000 (1143/1981, 1566/1985, 2817/2000), δεν γίνεται λόγος για τα χαρισματικά παιδιά ως παιδιά με ιδιαίτερες ικανότητες και εκπαιδευτικές ανάγκες. Μόνο ο Νόμος 1566/1985 σχετικά με «τη δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» αναγνωρίζει επίσημα το σκοπό της ανάπτυξης της δημιουργικής σκέψης για τους μαθητές και αναφέρεται στην ίδρυση αθλητικών και μουσικών σχολείων σε ορισμένες πόλεις της Ελλάδας. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση και αποσαφήνιση της έννοιας της «χαρισματικότητας», προκειμένου να γίνει κατανοητή η ένταξη των παιδιών αυτών στην εκπαίδευση ή την κατηγορία της Ειδικής Αγωγής.

2. Ορισμός των χαρισματικών παιδιών

Η βιβλιογραφία παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία όρων για τα χαρισματικά παιδιά, μια σειρά προσδιοριστικών επιθέτων που αιτιολογούν και την ποικιλία των ορισμών: χαρισματικά, ταλαντούχα, προικισμένα, πνευματικά πρόωρα, παιδιά με υψηλό δυναμικό, ταλέντα, προικισμένα, ευφυή, ιδιοφυή, μεγαλοφυή, παιδί-θαύμα (Tannenbaum, 2002).

Για τον National Association for Gifted Children (NAGC) «Χαρισματικό άτομο είναι κάποιος, ο οποίος δείχνει ή έχει τη δυνατότητα να δείξει ένα εξαιρετικό επίπεδο σε έναν ή περισσότερους τομείς της έκφρασης. Κάποιες από αυτές τις ικανότητες είναι πολύ γενικές και μπορεί να καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα της ζωής του ατόμου, όπως οι αρχηγικές ικανότητες ή η ικανότητα της δημιουργικής σκέψης. Κάποιες φορές υπάρχουν πολύ συγκεκριμένα ταλέντα τα οποία εμφανίζονται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, τέτοια όπως η ιδιαίτερη ικανότητα στα μαθηματικά, την επιστήμη ή τη μουσική. Ο όρος χαρισματικότατα έχει τη θέση μιας γενικής αναφοράς σ' αυτό το φάσμα ικανοτήτων, χωρίς να είναι συγκεκριμένη ή να εξαρτάται από μια μέτρηση (Delisle&Lewis, 2003:35).

Η έκθεση Marland Report(1971:ix) δίνει τον εξής ορισμό: «Ευφυή και ταλαντούχα παιδιά είναι αυτά που αναγνωρίζονται από επαγγελματικά εξειδικευμένα άτομα και τα οποία συνεπεία εξαιρετικών ικανοτήτων είναι άξια για υψηλή επίδοση. Αυτά είναι παιδιά που χρήζουν διαφορετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και υπηρεσιών πέρα από όσα παρέχονται από το συνηθισμένο σχολικό πρόγραμμα, έτσι ώστε να συνειδητοποιήσουν τη συμβολή τους στον εαυτό τους και στην κοινωνία. Η υψηλή απόδοση αφορά σε κάποιον από τους εξής τομείς: γενική νοητική ικανότητα, ειδική ακαδημαϊκή κλίση, δημιουργική παραγωγική σκέψη, ηγετική ικανότητα, εικαστικές και θεατρικές τέχνες και ψυχοκινητική ικανότητα».

της Ευαγγελίας
Ράπτου-Στεργιούλα,
Μεταδιδακτορικής
Ερευνήτριας του
Πανεπιστημίου Αιγαίου

Τα άτομα αυτά διακρίνονται από υψηλό επίπεδο ευφυΐας και έχουν τη δυνατότητα επίτευξης υψηλών επιδόσεων σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι ένας μέσος μαθητής.

Άλλοι ορισμοί αφορούν τη χαρισματική συμπεριφορά. Βέβαια, και αυτής της έννοιας οι ορισμοί είναι πάρα πολλοί, περισσότεροι από εκατό (Freeman, 1998). Ο πιο κλασικός ανήκει στον Mphks (1992) «Χαρισματικότητα είναι η ατομική ικανότητα για εξαιρετικές επιδόσεις σε έναν ή παραπάνω τομείς».

Οι διαφορετικές αντιλήψεις των ερευνητών και θεωρητικών σχετικά με την πτυχή της χαρισματικότητας στην οποία δίνεται βαρύτητα, ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να μετρηθεί, ο βαθμός της απαραίτητης «ανωτερότητας», ώστε

ένα παιδί να θεωρείται χαρισματικό και η ομάδα σύγκρισης, καθορίζουν το πλαίσιο εντός του οποίου δίδεται κάθε φορά ένας ορισμός για την έννοια της χαρισματικότητας.

Ιδιαίτερη επιρροή στη διατύπωση ενός ορισμού ασκούν οι τρέχουσες πολιτισμένες αξίες και η κουλτούρα των επιμέρους κοινωνιών. Σημείο σύγκλισης όλων των ορισμών που έχουν διατυπωθεί ως τις ημέρες μας αποτελεί το εξής, ότι δηλαδή η χαρισματικότητα αφορά τη γνωστική και συναισθηματική προδιάθεση ενός ατόμου για επίδειξη εξαιρετικής απόδοσης σε έναν ή περισσότερους τομείς, απόδοση που κάνει το προικισμένο παιδί να ξεχωρίζει και να υπερέχει από τα υπόλοιπα σε μια ή περισσότερες ικανότητες σε διάφορους τομείς, να υπερέχει στη δημιουργική σκέψη, τη φαντασία και την ηγετική ικανότητα (Αντωνίου, 2009).

Σύμφωνα με έναν από αυτούς «Η χαρισματική συμπεριφορά συνίσταται σε συμπεριφορές που αντανakλούν την αλληλεπίδραση μεταξύ τριών βασικών ομάδων γνωρισμάτων: της άνω του μέσου όρου ικανότητας, του υψηλού βαθμού προσήλωσης στο έργο και του υψηλού βαθμού δημιουργικότητας. Άτομα ικανά να αναπτύξουν δημιουργική συμπεριφορά είναι όσα κατέχουν ήδη ή είναι ικανά να αναπτύξουν τη διάδραση μεταξύ των τριών γνωρισμάτων χρειάζονται μεγάλη ποικιλία εκπαιδευτικών ευκαιριών και υπηρεσιών, οι οποίες συνήθως δεν περιλαμβάνονται στα καθιερωμένα προγράμματα διδασκαλίας» (Renzulli&Reis, 1997).

Επίσης, η χαρισματικότητα χαρακτηρίζεται από «μια ασύγχρονη εξέλιξη, κατά την οποία προηγμένες γνωστικές ικανότητες και αυξημένη νοητική ένταση ενώνονται για να δημιουργήσουν εσωτερικές εμπειρίες και επίγνωση που διαφέρουν ποιοτικά από τον μέσο. Αυτή η ασύγχρονη κατάσταση αυξάνεται όσο ανώτερη είναι η πνευματική ικανότητα του χαρισματικού ατόμου» (Silverman 1997:39).

Τελευταία, διεθνώς χρησιμοποιείται ο όρος «highabilitychildren», που αφορά παιδιά «Υψηλών Ικανοτήτων Μάθησης» (ΥΨΙΜ). Πρόκειται για παιδιά τα οποία «λόγω των αναπτυγμένων γνωσιακών, γνωστικών και δημιουργικών ικανοτήτων, προδιαθέσεων, κινήτρων και ενδιαφερόντων, έχουν τη δυνατότητα να καλύψουν τη διδακτέα ύλη του κοινού Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών με αισθητά ταχύτερους

ρυθμούς και σε αισθητά ανώτερο επίπεδο αφαίρεσης και πολυπλοκότητας απ' ό,τι η συντριπτική πλειονότητα των συνομηλίκων τους, με αποτέλεσμα να έχουν ανάγκη από ένα διαφοροποιημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, που θα προωθεί και θα εμπλουτίζει το κοινό Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, σύμφωνα με τις αρχές της διαφοροποιημένης εκπαίδευσης και τις νομοθετικές επιταγές περί ειδικής εκπαιδευτικής μέριμνας για τις κατηγορίες των μαθητών που παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις» (Ματσαγγούρας, 2008b).

Η ικανότητα, η ευστροφία, η ταχύτητα αντίληψης πολυπλοκών σχέσεων και κατανόησης δύσκολων θεμάτων, καθώς και τα ισχυρά κίνητρα μάθησης και η εμμονή σε δύσκολα έργα είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τους χαρισματικούς μαθητές. Και το χάρισμα ή τις ικανότητες σε έναν ή περισσότερους τομείς το διαθέτουν σε μεγαλύτερο βαθμό από τους συνομήλικους, έστω κι αν έχουν δεχθεί τις ίδιες κοινωνικο-πολιτισμικές επιρροές (Boyce, 1996).

Τέλος, το γεγονός ότι τα προικισμένα παιδιά αποτελούν μια ανομοιογενή ομάδα παιδιών, με μεγάλη ποικιλία γνωρισμάτων και ταλέντων, συντελεί στην αύξηση του αριθμού των ορισμών της χαρισματικότητας.

Οι ορισμοί της χαρισματικότητας κατηγοριοποιούνται σε τρεις ομάδες. (α) οι ορισμοί με συντηρητική ή φιλελεύθερη διάσταση (β) ορισμοί που περιλαμβάνουν μόνο μία διάσταση του θέματος αλλά και περισσότερες (γ) ορισμοί που επικεντρώνονται σε μετρήσιμα αποτελέσματα, όπως είναι η επίδοση στο σχολείο (McAlpine, 1996).

Μια άλλη κατηγοριοποίηση διακρίνει έξι ομάδες ορισμών: (1) ψυχομετρικοί ορισμοί, (2) ορισμοί με βάση τα γνωρίσματα της προσωπικότητας, (3) ορισμοί στη βάση των κοινωνικών αναγκών, (4) ορισμοί που εστιάζουν στην εκπαίδευση, (5) ορισμοί με βάση ιδιαίτερα ταλέντα και τέλος (6) πολυπαράγοντικοί ορισμοί (Αντωνίου, 2009).

Στην Ελλάδα, με το ν.3194/2003, άρθρο 2, παράγραφος 7, που συμπληρώνει το άρθρο 1 παράγραφος 2 του Ν. 2817/2000 ορίζεται ότι: «Ειδικής εκπαιδευτικής μεταχείρισης

μπορεί να τύχουν τα άτομα που έχουν ιδιαίτερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα».

Κι ενώ δεν προσδιορίζονται οι ιδιαίτερες αυτές ικανότητες, αξιοσημείωτο είναι ότι τα προικισμένα παιδιά αναγνωρίζονται, υπάγονται στον νόμο της Ειδικής Αγωγής και με τον τρόπο αυτό αποτελεί πλέον γεγονός η διαφοροποιημένη εκπαίδευση των παιδιών αυτών, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα (Αντωνίου, 2009).

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 3699/2008 «Μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι και οι μαθητές που έχουν μία ή περισσότερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα ανεπτυγμένα σε βαθμό που υπερβαίνει κατά πολύ τα προσδοκώμενα για την ηλικιακή τους ομάδα».

1. Σύγχρονα θεωρητικά μοντέλα περί χαρισματικότητας

Τα θεωρητικά αυτά μοντέλα για την χαρισματικότητα αναπτύχθηκαν στη βάση μιας συνθετικής συνύπαρξης και αλληλεπίδρασης διαφόρων παραγόντων και άσκησαν σημαντική επιρροή στην εκπαιδευτική πράξη.

1. Το μοντέλο των «πολλαπλών μοντέλων» του Taylor

Ο Taylor (Maker&Nielsen, 1995) υποστήριξε ότι όλα τα παιδιά μπορούν να θεωρηθούν χαρισματικά, αφού η πλειονότητα διαθέτει ένα ταλέντο ή ιδιαίτερη ικανότητα σε κάποιον τομέα, διακρίνοντας εννέα ταλέντα, όσοι και οι αναγνωρισμένοι τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας: την ακαδημαϊκή-σχολική επίδοση, την παραγωγική-δημιουργική σκέψη, την επικοινωνία, τη διορατικότητα, τη λήψη αποφάσεων, τον προγραμματισμό, την πρακτική εφαρμογή, τις ανθρώπινες σχέσεις και την εκμετάλλευση των ευκαιριών. Ο ίδιος διαχώρισε τις έννοιες χαρισματικότητα και ταλέντο μόνο ως προς τον βαθμό κατοχής μιας ικανότητας, με αποτέλεσμα χαρισματικά να ορίζει τα άτομα που εκδηλώνουν κορυφαία απόδοση σε έναν τομέα, ενώ ταλαντούχα εκείνα που η ικανότητά τους κινείται απλώς πάνω από τον μέσο όρο. Το ταλέντο μπορεί να εκδηλώνεται σε αρκετά πεδία, ενώ η χαρισματικότητα μόνο σε ένα.

Η συνέχεια στο επόμενο τεύχος

Αφού το πήρες το στρατί, προχώρει τραγουδώντας. Τis αστραπές και τις βροντές μην τις υπολογίσεις, τις μπόρες μην τις φοβηθείς, το κύμα μη σε πάρει. Προχώρει χαμογελαστός και φορτωμένος πάντα.

Τον πόνο από μακριά αν τον δεις, να τον καλημερίσεις,

Το στρατί

να τον ρωτήσεις πως περνά, πως είναι που πονάει.

Δώσε ελπίδες και όνειρα στον νέο που πετάει

ψηλότερα απ'τον ουρανό και μην τον αποπαίρνεις.

Τον γέρο να τον πεις πως ήταν παλληκάρι, τα νιάτα του να θυμηθεί και την μεγάλη Αγάπη. Στο πανηγύρι αυτό θα κουραστείς, στο λέω να το ξέρεις θα σου κόβουν τα φτερά, τα πόδια θα στα δένουν.

Ένα σου λέω μοναχά πίσω να μη γυρίσεις Μη μαραθεί το λούλουδο, το όνειρο μη ξανθαίνει, μη σκοτεινιάσει γύρω σου, μείνεις χωρίς λυχνάρι.

Νίκη Σερσέμη-Κυριακίδου

Το παιγνίδι στη μαθησιακή διαδικασία: Διδακτική εφαρμογή, θεωρητική τεκμηρίωση

Οι προσπάθειες για επιστημονική τεκμηρίωση του παιγνιδιού ως μέσο διδασκαλίας, οδήγησαν στη διατύπωση θεωριών οι οποίες συνδέουν το παιγνίδι με τη μάθηση και σε εκείνες που ερμηνεύουν ή θεραπεύουν τη συμπεριφορά:

Στην πρώτη κατηγορία, εντάσσονται η γενετική θεωρία και η θεωρία των ρόλων: Σύμφωνα με τη γενετική θεωρία του Piaget, το παιγνίδι αποτελεί μια προσπάθεια αφομοίωσης και κατανόησης του περιβάλλοντος με βάση τη μίμηση.

Σύμφωνα με τη θεωρία των ρόλων, το παιγνίδι συμβάλλει καθοριστικά στην κοινωνικοποίηση του παιδιού μέσω της ανάληψης και εκμάθησης κοινωνικών ρόλων καθώς επίσης και στην εφαρμογή τρόπων επικοινωνίας οι οποίοι προωθούν και αναπτύσσουν τη γλωσσική ικανότητα του μαθητή. Στη δεύτερη κατηγορία, εντάσσονται η ψυχαναλυτική θεωρία, η θεωρία της έρευνας της συμπεριφοράς και η θεωρία της κοινωνικοποίησης:

Με βάση τη θεωρία της ψυχανάλυσης, το παιχνίδι προκαλεί ευχαρίστηση στο παιδί παρουσιάζοντας μια εναλλακτική μορφή της πραγματικότητας.

Συμβάλλει στην υπερνίκηση βιωμάτων που τροφοδοτούν φοβικά σύνδρομα, μέσω της φυγής από την πραγματικότητα. Η θεωρία της έρευνας της συμπεριφοράς αντιμετωπίζει το παιχνίδι σαν ένα μέσο που βοηθάει το παιδί να ανακαλύψει τρόπους ικανοποίησης της ανάγκης του να μάθει, να μιμηθεί, να διερευνήσει.

Η θεωρία της κοινωνικοποίησης αποσκοπεί στη διερεύνηση της έμφυτης ικανότητας του παιδιού για παιχνίδι η οποία βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τους όρους και προϋποθέσεις κοινωνικοποίησής του.

Πιθανή λανθασμένη κοινωνικοποίηση, συνεπάγεται δυσκολία προσαρμογής του παιδιού στους όρους και τους κανόνες του παιγνιδιού και αποτελεί ένδειξη εγωκεντρισμού.

Παιγνίδι και μάθηση

Όταν η διδακτική διαδικασία διαμορφώνεται με βάση το παιχνίδι, δημιουργείται ένα ευχάριστο και ελκυστικό μαθησιακό περιβάλλον το οποίο προωθεί την ενεργητική συμμετοχή του μαθητή και ικανοποιεί τις ανάγκες του για δράση, ένταση και χαλάρωση. Με βάση λοιπόν τους στόχους και τις λειτουργίες που επιτελούν, τα παιχνίδια διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

Τα παιχνίδια αλληλεπίδρασης τα οποία υπηρετούν τη λεγόμενη αντισταθμιστική λειτουργία (Παιχνίδια αγοραπωλησίας, παιχνίδια σε διοργάνωση γιορτών και ανάληψης δραστηριοτήτων, παιχνίδια άθλησης, κανόνων, επιτραπέζια, με κάρτες, παρατήρησης, ανάπτυξης στρα-

του Γιώργου Νιάουσα
εκπαιδευτικού,
Med στις Επιστήμες της Αγωγής

τηγικών, μάθησης). **Τα παιχνίδια προσποίησης** όπου μέσα από πρακτικές προσποίησης προσανατολισμένες σε κανόνες, οι μαθητές συμμετέχουν, αντιπαρατίθενται και αποφασίζουν.

(Παιχνίδι ρόλων, ρόλος διαλόγου, παιχνίδι αναπαράστασης, καθοδηγούμενων ρόλων, ψυχόδραμα).

Τα παιχνίδια αναπαράστασης-θεατρικά παιχνίδια τα οποία συμβάλλουν στη μετατροπή μιας ιδέας σε εύθυμη, δημιουργική σωματική έκφραση καθώς επίσης και στη μετατροπή ενός κειμένου σε εικονική αναπαράσταση.

Β. Διδακτική εφαρμογή στο μάθημα της Γλώσσας της Δ' δημοτικού

Στόχοι:

- Να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους μαθαίνοντας τι είδους υπηρεσίες προσφέρει η ΔΕΥΑΠ και γενικά όλοι οι κοινωφελείς οργανισμοί και επιχειρήσεις. (Γνωστικός).
- Να εξασκηθούν στην προφορική έκφραση και επικοινωνία. (Γνωστικός).
- Να ασχοληθούν με δραστηριότητες οι οποίες προάγουν την κριτική και δημιουργική τους σκέψη. (Γνωστικός).
- Να ασκηθούν στην κλίση των αρσενικών ουσιαστικών σε -ος. (Γνωστικός).
- Να παράγουν και να ορθογραφούν σωστά, ουσιαστικά που τελειώνουν σε -είο. (Γνωστικός).
- Να κατακτήσουν νέες γνώσεις μέσα από τη διαδικασία του παιγνιδιού και να αισθανθούν τη χαρά της ομαδικής επιτυχίας. (Συναισθηματικός).
- Να βιώνουν μέσα στην ομάδα τις αξίες της συνεργασίας, της αλληλεγγύης και της αλληλοβοήθειας. (Συναισθηματικός).

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- 1) Γερμανός, Δ. (2004), "Το παιχνίδι, μια άλλη προσέγγιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας", στο Χατζηκαμάρη, Π., Κοκκίδου, Μ. (επιμ): *Το παιχνίδι στην εκπαιδευτική διαδικασία*, Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- 2) Κοσσυβάκη, Φ. (2006), *Εναλλακτική Διδακτική. Προτάσεις για μετάβαση από τη Διδακτική του Αντικειμένου στη Διδακτική του ενεργού υποκειμένου*. Αθήνα: Gutenberg.
- 3) Ματσαγγούρας, Ηλ. (1999), *Η σχολική τάξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- 4) Ματσαγγούρας, Ηλ. (1995), *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- 5) Ματσαγγούρας, Ηλ. (1999), *Στρατηγικές Διδασκαλίας. Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- 6) Timbal-Duclaux, L. (1996), *Το δημιουργικό γράψιμο*. Αθήνα.

Η 45η επέτειος του Πολυτεχνείου

Διαχρονική αξία της εξέγερσης. Άγνωστες πτυχές της αντίστασης στρατιωτικών κατά της δικτατορίας

Στη ζωή των λαών υπάρχουν στιγμές που όση προσπάθεια και αν γίνεται να φαλκιδευτούν, έχουν τόση ζωντάνια, τόση αλήθεια και τέτοια λαμπρότητα που κανένας περιορισμός και καμία υπερβολή δεν είναι δυνατές να αλλοιώσουν τις σωστές τους διαστάσεις. Μία τέτοια αληθινά ζωντανή και συγκλονιστική στιγμή της σύγχρονης Ιστορίας μας είναι η μεγαλειώδης εξέγερση των φοιτητών ενάντια στη δικτατορία για την πτώση της και για την Ελευθερία του Ελληνικού Λαού.

Κορυφαίος οργασμός, γνήσιας φυσικής σκηνογραφίας σύγχρονης αρχαίας τραγωδίας, είναι η 17η Νοέμβρη 1973.

Η ζωντάνια και η ομορφιά ενός λαού αντικατοπτρίζεται στην ενθουσιώδη πίστη και στην αυθόρμητη συμπεριφορά της νεολαίας του. Και θα πρέπει να αισθανόμαστε ιδιαίτερα ευτυχισμένοι και περήφανοι γιατί η νεολαία της εποχής της γενιάς του Πολυτεχνείου στάθηκε υπέροχα στο σωστό της ύψος το '73 όπως όλοι οι νέοι της Ελλάδας στάθηκαν σωστά σ' όλες τις κρίσιμες στιγμές της ιστορίας μας.

Η γενιά του Πολυτεχνείου αλλά και της Νομικής, η πιο σωστά η νεολαία της εποχής εκείνης με πρωτοπόρα τα φοιτητικά νιάτα, δεν πρόδωσε την ωραία αυτή παράδοση. Τουναντίον ξεπέρασε τις προηγούμενες γενιές και έδωσε αθάνατα κτυπήματα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ – ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ – ΑΛΗΘΕΙΑΣ – ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ στο φασιστικό τέρας, το οποίο συγκλονίστηκε συθέμελα και πολύ γρήγορα έσπυσε να διαλυθεί αφήνοντας δυστυχώς πίσω του ανεξίτηλα ερείπια εθνικής καταστροφής αλλά και μιας στυφής και αλλοιωμένης γεύσης που στιγμάτισε τη σύγχρονη ιστορία μας.

Γιατί πολλούς ώμους βαραίνει η ευθύνη για τη κατάρρα της 7χρονης δικτατορίας και δεν πρέπει να λησμονούμε ποτέ ότι η 7χρονη δικτατορία εκτός απ' όλες τις άλλες καταστροφές αποδυνάμωσε και τις ένοπλες δυνάμεις με αποτέλεσμα να δώσει την ευκαιρία στους τούρκους να αποτολμήσουν το φριχτό έγκλημα της εισβολής, η οποία παρ' όλη την ηρωική αντίσταση του Κυπριακού Λαού και τις μεμονωμένες ηρωικές αντιστάσεις των εις Κύπρον ευρισκομένων Ελληνικών και Ελληνοκυπριακών στρατευμάτων, οδήγησε στην Κυπριακή τραγωδία με επακόλουθο τη συνεχιζόμενη κατοχή της μισής Κύπρου από τους Τούρκους εισβολείς.

Εδώ να μου επιτραπεί να σημειώσω ότι ο στρατηγικός στόχος εκείνων που επέβαλαν την χούντα στην Ελλάδα το 1967 ήταν η καταστροφή της Κύπρου. Καμία κοινοβουλευτική Κυβέρνηση προ της χούντας, όσο αδύναμη και αν ήταν, δεν θα αποτολμούσε αυτό το έγκλημα. Αυτό βέβαια δεν απαλλάσσει τις κυβερνήσεις αυτές της ευθύνης τους γιατί άφησαν την χώρα μας να οδηγηθεί στην χούντα,

Αυτή η εκτίμησή μου δεν είναι αυθαίρετη. Στηρίζεται στα εν τω μεταξύ αναχθέντα αρχεία των ΗΠΑ και Ηνωμένου Βασιλείου, στο αρχείο του Νεστωρα της δημοσιογραφίας Ηλία Δημητρακόπουλου [απεβίωσε προ διετίας] ο οποίος το 2003 υπέβαλε και μήνυση κατά του πρώην Υπουργού

του **Δημητρίου Αλευρομάγειρου**, Αντιστράτηγου ε.α., Επίτιμου Γενικού Επιθεωρητή Στρατού

Εξωτερικών των ΗΠΑ, Χένρυ Κίσσιγκερ για το Κυπριακό, στην δήλωση του Πρόεδρου των ΗΠΑ Μπιλ Κλίντον στην ομιλία του στην Αθήνα το 1999 όπου ζήτησε συγγνώμη για την στάση των ΗΠΑ την περίοδο της ελληνικής χούντας.

Το πρώτο και μεγάλο έγκλημα της χούντας για την Κύπρο ήταν η απόσυρση της Ελληνικής Μεραρχίας τον Νοέμβρη του 1967 και έκτοτε η Κύπρος έμεινε γυμνή. Το προδοτικό και ηλίθιο πραξικόπημα του 74 έδωσε την χρυσή ευκαιρία στους Τούρκους να πραγματοποιήσουν την από καιρού προετοιμαζόμενη εισβολή.

Η αποδυνάμωση της μαχητικής ισχύος της Πατρίδας μας που είχε σαν ταυτόχρονη συνέπεια να μειωθεί η αξιοπιστία, η αξιοπρέπεια και το κύρος της χώρας μας στον Ευρωπαϊκό και παγ-

κόσμιο χώρο με αποτέλεσμα να εκδιωχθεί η χουντική κυβέρνηση απ' όλα τα Ευρωπαϊκά Δημοκρατικά Συμβούλια [όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, ΕΟΚ, κ.α] με ανυπολόγιστες εθνικές και ηθικές μειώσεις του Δημοκρατικού Λαού μας, συνάντησε απ' την πρώτη στιγμή την καθολική αντίσταση, η οποία γιγάντωνε μέρα με την μέρα.

Αυτή η στάση του Λαού μας είναι και εκείνη που οδήγησε τον Συνταγματικό νομοθέτη του 1975 να περιλάβει το δικαίωμα της αντίστασης στο άρθρο 120 του Συντάγματος καθορίζοντας ότι «Οι Έλληνες ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΑΙ και ΥΠΟΧΡΕΟΥΝΤΑΙ στην με κάθε μέσον ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ κατά οιοδήποτε που επιχειρεί την κατάλυση του Συντάγματος»

Μία σειρά από τις σημαντικές αυτές αντιστάσεις στο εσωτερικό κυρίως αλλά και στο εξωτερικό, έδειξαν αυτή την καθολική αντίσταση όλων των τάξεων του λαού κατά της δικτατορίας.

Σαν τέτοιες αναφέρουμε, πέρα από τις πάρα πολλές μεμονωμένες εκδηλώσεις αντίστασης των απλών ανθρώπων, τις πιο παγκόσμια γνωστές:

13 Αυγούστου 1968, Απόπειρα κατά του δικτάτορα από τον Αλέκο Παναγούλη.

3 Νοέμβρη 1968, Διαδήλωση χιλιάδων του Αθηναϊκού Λαού στην κηδεία του γέρου της Δημοκρατίας Γεωργίου Παπανδρέου.

Μάρτης – Απρίλης 1970, Κορυφαίοι Έλληνες διανοούμενοι – Στρατιωτικοί – Ακαδημαϊκοί και Πολιτικοί συγκλονίζουν την Ευρώπη και τον κόσμο και φωτίζουν την καρδιά του δράματος με τις απολογίες τους –καταγγελίες στη δίκη της «Δημοκρατικής Άμυνας».

1971, Συγκλονιστική διαδήλωση χιλιάδων λαού στην κηδεία του πρώτου Νομπελίστα της Ελλάδας, ποιητή Γιώργου Σεφέρη.

20 Φλεβάρη 1973, Κατάληψη από τους φοιτητές της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και διαδήλωση στο κέντρο της πρωτεύουσας.

20 Μαΐου 1973, Αξιωματικοί και υπαξιωματικοί του Πολεμικού Ναυτικού με επικεφαλής τον πρώην Αρχηγό του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού Ναύαρχο Νίκο Παππά εκδηλώνουν το κίνημα του Ναυτικού και τη στάση του Α/Τ «Βέλους». Όμως από την επιβολή της δικτατορίας υπήρξε πλήθος επίλεκτων αξιωματικών που αντιστάθηκαν.

Θα αναφερθώ τελείως ενδεικτικά και μόνο σε όσους δεν βρίσκονται πλέον ανάμεσα μας-σε ελάχιστους επωνύμους και ανώνυμους- στρατιωτικούς.

Είναι δυνατόν να αγνοείται η πρώτη μεγάλη θυσία στον αντιδικτατορικό αγώνα του Υπολοχαγού Γιώργου Παναγούλη [αδελφού του Αλέκου], αυτής της γεννημένης αδούλωτης ψυχής; [είχα την ξεχωριστή χαρά να τον γνωρίσω ως πρωτοετή Εύελπι όταν ήμουν τριτοετής και έζησα αυτό που ονομάζω 'αδούλωτη ψυχή'].

Μήπως μπορούμε να λησμονήσουμε την άλλη μεγάλη ηρωική μορφή, το θύμα των κτηνωδών βασανιστηρίων και σύμβολο πλέον της αντιδικτατορικής αντίστασης τον ηρωικό Μεσολογγίτη Ταγματάρχη Σπύρο Μουστακλή; Όποια πέτρα και αν σηκώσεις θα βρεις σε κάθε αντιστασιακή ενέργεια, πίσω από κάθε βόμβα διαμαρτυρίας τον Μουστακλή [είχα

Το Πολυτεχνείο ζει

την ξεχωριστή τιμή να τον έχω διοικητή στη Κύπρο το 1965].

Μήπως μπορεί να λησμονήσουμε την ευγενική μορφή του ευπατρίδη διανοουμένου και γνήσιου δημοκράτη Γιάννη Βάρσου, ηρωικού επίσης θύματος της δικτατορίας;

Η μήπως μπορούμε να αγνοήσουμε τις φυλακίσεις – διώξεις και εξορίες των επιφανών στρατιωτικών Χριστόδουλου Τσιγάντε [του ηρωικού συνταγματάρχου του Ιερού Λόχου της Μέσης Ανατολής που έδρασε στη Μέση Ανατολή και στα νησιά του Αιγαίου [1942-1944], ο οποίος πριν από το θάνατό του στο Λονδίνο, ζήτησε να μην ενταφιαστεί στην Ελλάδα αν δεν εκδιωχτεί η χούντα. Μια από τις πρόσφατες τάξεις των Ευελπίδων φέρει το τιμημένο όνομά του], του στρατηγού Παύλου Δημόπουλου, στρατηγού Γιώργου Ιορδανίδη της «Δημοκρατικής Άμυνας», στρατηγού Ανδρέα Βαρδουλάκη [διακεκριμένου αξιωματικού του Ιερού Λόχου, του μυστικού πολέμου και της Μέσης Ανατολής στην φασιστική κατοχή], ο οποίος κατήγγειλε την επερχόμενη δικτατορία από πριν και αποστρατεύτηκε την ίδια ημέρα της 21/4/1967 και εν συνεχεία φυλακίστηκε και εξορίστηκε και τον οποίον επίσης είχα την τιμή να τον έχω Μέγαρχο μου], στρατηγού Γιώργου Περίδη [πρώτου διοικητού του Τριμερούς Στρατηγείου στην Κύπρο μετά την ανεξαρτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας και συμβούλου του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στην αρχική οργάνωση της Κυπριακής Εθνικής Φρουράς], στρατηγού Δημήτρη Οπρόπουλου [όλη η Ελλάδα γνώρισε την τραγική αλλά και δυναμική του εικόνα], στρατηγού Αλέκου Παπατέρπου [του συνεχώς από το '65 διωκόμενου], Στην Ιταλία υπάρχει

δρόμος προς τιμήν του], στρατηγού Ανδρέα Έσσερμαν [του «τελευταίου ιππότη» όπως έγραψε ο Τηλέμαχος Μαρράτος στην «Καθημερινή»], στρατηγών Παντελή Καλαμάκη [επίσης είχα την τιμή να τον έχω διοικητή μου], Κώστα και Σοφοκλή Τζανετή, Γιάννη Μπίσια, Νίκου Λεβάκου, Νίκου Λύτρα, Παναγιώτη Ζαχαρόπουλου, Γιάννη Ζερβογιάννη, Πανουργιά Πανουργιά [μετέπειτα Υπουργού], Περικλή Παπαθανασίου, Ντίνου Γρίβα, Κώστα Φέτση, Νίκου Παπανικολάου, Γρηγόρη Αλεξανδρόπουλου, Χονδροκούκη, Αντώνη Δροσογιάννη [ΑΝΥΕΘΑ], Στ. Χρυσοστάλη, Δημήτρη Μπολαρη, Κώστα Ζησίου, Αλέκου Αρχάκη, Βασίλη Κούρκαφα [διετέλεσε Α/ΓΕΣ], Γιάννη Χαραλαμπίδου [διετέλεσε ΥΠΕΞ και ΥΕΘΑ], των αδελφών του Κώστα Χαραλαμπίδου, αντισυνταγματάρχων Χρήστου Χαραλαμπίδου [συμμαθητού μου στην ΣΣΕ] Κώστα Πνευματικού [αδελφού του Άγγελου ενός από τους πρώτους που συγκρότησαν ομάδα αντίστασης κατά της χούντας με ε.ε. στρατιωτικούς και ο οποίος όταν συνελήφθη υπέστη τα πάνδεινα αλλά δεν απεκάλυψε κανέναν συντροφό του]], στρατηγών Στ. Σωμαρακάκη, Γ.Περιβολιώτη, Γ.Πανούτσου, Ζαλαχώρη, Βασίλη Μαθιουδάκη, Γιώργου Κουμανάκου [με τεράστια πολεμική δράση] του ιδεολόγου αγωνιστή όλων των πατριωτικών αγώνων στρατηγού Γιώργου Καρούσου. του ευπατρίδη στρατηγού Αλέξανδρου Ζαρκάδα [από το 1964 είχα την τιμή να συνυπηρετήσω όταν υποστήριζε ως διοικητής Πυροβολαρχίας το Τάγμα μας στην Κύπρο με διοικητή τον Μουστακλή και από τότε με τιμούσε με την φιλία του] του στρατηγού Μιχάλη Βαρδάνη, με τιμούσε με την φιλία του από τη Σχολή Ευελπίδων, επίσης εκ των πρώτων εθελοντών στην Κύπρο και διατελέσαντα επί σειρά ετών Πρόεδρου του ΣΦΕΑ 1967-1974

Δίπλα στον ναύαρχο Παπά στο πολεμικό Ναυτικό θα συναντήσουμε στην αντίσταση τον Ναύαρχο Λεωνίδα Βασιλικόπουλο, διατελέσαντα Α/ΓΕΝ και Πρόεδρος του ΣΦΕΑ 1967-1974], Ναύαρχος Τζανής Τζανετάκης [μετέπειτα Πρωθυπουργός], Ναυάρχους Κ. Εγκολφόπουλο και Σ. Κονοφάο [αμφότερους Αρχηγούς του ΓΕΝ [ο πρώτος υπέβαλε την παραίτησή του αμέσως με την επιβολή της δικτατορίας και επανήλθε ως Αρχηγός αμέσως μετά την πτώση της], Μίλτο Παπαθανασίου, Θανάση Βένη, Γιάννη Μασουρίδη, Νίκο Ζησιμόπουλο, Γιάννη Λαφογιάννη, καθώς και τους βασανισμούς των μονίμων υπαξιωματικών του Ναυτικού στο πλοίο «Έλλη», οι οποίοι μετείχαν και στη Δημοκρατική Άμυνα με χαρακτηριστική περίπτωση του μονίμου υπαξιωματικού Θανάση Μαυροβουνιώτη.

Στην Πολεμική Αεροπορία κορυφαία είναι η περίπτωση του βετεράνου Τάσου Μήνη, ενός εκ των ελαχίστων αεροπόρων ο οποίος είχε εν ενεργεία ως αντιταχτεί στην παρωδία της δίκης των Αεροπόρων του 1952 και του οποίου η επιστολή για την καταγγελία των βασανιστηρίων του, από τη χούντα του 67, συγκλόνισε το πανελλήνιο και την Ευρώπη όταν μετεδόθη από την εκπομπή της Deutsche Welle,

Στο κίνημα του Ναυτικού του 1973, μετείχαν και αξιωματικοί του στρατού ξηράς, όπως ο προαναφερθείς Σπύρος Μουστακλής και ο Λοχαγός, τότε, Γιάννης Αλεξάκης αλλά και της Πολεμικής Αεροπορίας μεταξύ των οποίων και ο μετέπειτα Αρχηγός ΓΕΑ Νίκος Στάππας, διακεκριμένη στρατιωτική προσωπικότητα, ο οποίος επίσης βασανίστηκε. Αναφερόμαστε πάντοτε σε εκείνους που δεν βρίσκονται πλέον ανάμεσα μας.

Εδώ θέλω να προσθέσω ότι όλοι αυτοί οι αποταχθέντες αξιωματικοί του κινήματος του ναυτικού και της ανταρσίας του Α/Τ ΒΕΛΟΥΣ αλλά και προηγουμένων αποτάξεων,

όταν εκδηλώθηκε η τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974 ζήτησαν να πάνε στην Κύπρο να πολεμήσουν αλλά το χουντικό καθεστώς δεν τους το επέτρεψε...

Στο παρελθόν σε ανάλογη εκδήλωση είχα προτείνει όπως η πολιτεία συντάξει λευκή βίβλο με την καταγραφή όλων των ονομάτων των παραπάνω. Αρκέσθηκα από μνήμης να καταγράψω τους παραπάνω και ας μου συγχωρεθούν ακούσιες παραλείψεις

Όλοι αυτοί οι στρατιωτικοί, διέψευσαν τον μύθο που καλλιεργούσε η χούντα ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις είναι συνυπεύθυνες για την τραγωδία του Ελληνικού Λαού.

4 Νοέμβρη 1973. Η διαδήλωση στο μνημόσυνο του Γεωργίου Παπανδρέου είναι η θρυαλλίδα που πυροδοτεί τον αναβρασμό που επικρατεί στο φοιτητικό κίνημα και που θα καταλήξει στα γεγονότα που σήμερα γιορτάζουμε.

Τα χρόνια που ακολούθησαν την εξέγερση του Πολυτεχνείου, η πτώση της χούντας το 1974 και το στέριωμα μιας σύγχρονης Δημοκρατίας μετά το 1974 έχει δώσει σε όλους μας την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε χιλιάδες αναλύσεις της εποχής εκείνης από ειδικούς και μη ειδικούς από πρωτεργάτες ή απλούς παρατηρητές, από ιστορικούς, κοινωνιολόγους και φιλοσόφους αλλά και από ιστορικούς, κοινωνιολογίζοντες και φιλοσοφίζοντες.

Θα προσέθετα ακόμη ότι, στην ηρεμία και τον καταναλωτικό ευδαιμονισμό της εποχής μας είναι πολλές φορές ανώδυνη μια συζήτηση γύρω από ένα τραπέζι δήθεν αναλυτών μέσα στις αναπαυτικές τους πολυθρόνες. Η εξέγερση όμως του Πολυτεχνείου που ακολούθησε το κίνημα του Ναυτικού και την ανταρσία του Α/Τα Βέλους είναι η κορυφαία στιγμή της αντίστασης κατά της χούντας και η αρχή του τέλους της δικτατορίας, θα παραμένει πάντα όπως παραπάνω περιγράψαμε το καθοριστικό ιστορικό γεγονός που αντέστρεψε θετικά τον ρου της Ιστορίας και απάλλαξε την Πατρίδα μας από το δικτατορικό καθεστώς με τις καταστροφικές του συνέπειες.

Και η Ιστορία θα αποδώσει αυτή τη στιγμή εκεί που ανήκει, δηλαδή στα υπέροχα Ελληνικά νιάτα, περιφρονώντας και αφήνοντας κατά μέρος τις όποιες πρόχειρες αναλύσεις.

Γιατί τα νιάτα της εποχής εκείνης που ξεχύθηκαν αυθόρμητα στους Αθηναϊκούς δρόμους και μαζεύτηκαν στο Πολυτεχνείο το οποίο μετέτρεψαν σε ιερό βήμα και σύμβολο Ελευθερίας, έξω από οποιαδήποτε ύποπτη καθοδήγηση, με μόνη ιδεολογία την μοναδική ιδεολογία που μπορεί να έχει ο ελεύθερος άνθρωπος, δηλαδή στη σύγκρουση του ιδανικού της Ελευθερίας και του ενστίκτου της αυτοσυντήρησης διάλεξαν αβίαστα και χωρίς αναλύσεις ειδικών και μη, το ιδανικό της Ελευθερίας.

Τα νιάτα αυτά δεν τα έκαμψαν ούτε τα βασανιστήρια, ούτε οι φυλακίσεις, ούτε οι εξευτελισμοί, ούτε οι παγίδες δήθεν ομαλοποίησης που τους πρόσφερε η χούντα, γιατί τα νιάτα είναι πάντα υπέροχα, παράτολμα, είναι όμορφα παράφρονα,

Και για να θυμηθούμε τον ποιητή.

«Δεν ξέρανε πατέρα, μάνα, σπίτι,
έναν δεν δίνανε για το σήμερα παρά,
Δεν κράταγαν μεζούρα και διαβήτη,
Δεν ρίχνανε δραχμές στον κουμπάρά»[*]

Αυτά τα αγεωμέτρητα νιάτα που ενώ η χούντα τους πρόσφερε μία πλαστική ευδοκίμηση, διάλεξαν τον παράτολμο δρόμο «...παίζοντας το κρυφτούλι με τον θάνατο σε

κάθε γωνιά και σοκάκι»[*] αυτόν το δρόμο που σε κάθε σκοτεινή εποχή διαλέγουν πάντα τα νιάτα, αυτόν τον οποίον ο Ζαν Πωλ Σαρτρ ονομάζει, με αφορμή την αντίσταση κατά του ναζισμού, στις παρακάτω γραμμές «Η Δημοκρατία της σιωπής».

«...Σ' όλο τον κόσμο, λέει ο Σαρτρ, δεν υπάρχει στρατός όπου συναντάει κανείς τέτοια ισότητα κινδύνων απ' τον φαντάρο κι ως τον αρχιστράτηγο. Γι' αυτό ακριβώς, η Αντίσταση υπήρξε μια πραγματική Δημοκρατία. για τον στρατιώτη όπως και για τον ηγέτη, ο ίδιος κίνδυνος, η ίδια ευθύνη, η ίδια απόλυτη ελευθερία μέσα στην πειθαρχία.

Έτσι, μέσα στη σκιά και μεσ' το αίμα, συγκροτήθηκε τότε η πιο δυνατή απ' όλες τις Δημοκρατίες. Καθ' ένας απ' τους Πολίτες της ήξερε πως χρωστούσε τον εαυτό του σ' όλους και πώς, ταυτόχρονα, δεν μπορούσε να υπολογίζει

Ψωμί - Παιδεία - Ελευθερία

παρά μόνο στον εαυτό του' καθένας τους πραγματοποιούσε, μέσα στην πληρέστερη εγκατάλειψη, τον ιστορικό του ρόλο.

Καθένας τους, κόντρα στους δυνάστες, επιχειρούσε να γίνει ο εαυτός του, αναπόδραστα και, διαλέγοντας ο ίδιος τον εαυτόν του μέσα στην ελευθερία του, διάλεγε την ελευθερία όλων»[**]

Γι' αυτά τα ιδανικά αγωνίστηκαν πάντα τα νιάτα της Ελλάδας και γι' αυτά τα ιδανικά αγωνίστηκαν και τα νιάτα του Πολυτεχνείου που τιμούμε σήμερα. Και είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό ότι, πρωταγωνιστές του νεανικού αυτού αγώνα είναι οι φοιτητές, η σημερινή δηλαδή διάνοηση και επίσης είναι χαρακτηριστικό ότι κυριαρχούσε τότε το σύνθημα «Παιδεία» γιατί οι Λαοί που έχουν Παιδεία; δεν ανέχονται δικτατορίες.

Και μέσα σ' αυτά τα ιδανικά χτίζεται μετά το 1974 η σύγχρονη Ελληνική Δημοκρατία και αυτά τα ιδανικά καλούνται να περιφρουρούν πάντα τα στρατευμένα νιάτα της Ελλάδας.

Η περιφρούρηση αυτή είναι ακόμη ένα κτύπημα στην τότε προσπάθεια της χούντας να καταστρέψει τον ψυχικό δεσμό λαού και στρατού και να πλήξει ανεπανόρθωτα την Εθνική μας Ενότητα, γιατί η χούντα του '67 απετέλεσε ύβρη και για τις Ένοπλες Δυνάμεις.

Τότε και μόνον τότε θα έχει πρακτική αξία ο γιορτασμός τέτοιων επετείων σαν τη σημερινή,

* από το ποίημα του Μανόλη Αναγνωστάκη «Χάρης '44»

** Ο Ζ.Π. Σαρτρ αναφέρεται στην αντίσταση του Γαλλικού λαού κατά της ναζιστικής κατοχής

ΚΡΗΤΗ

«Ο κήπος ...τ' αντρειάς»

*Στην Κρήτη εγεννήθηκε η δόξα, η αντρειά,
η λευτεριά, η λεβεντιά και η φιλοξενία*

(Μαντινάδα)

του Βασίλη
Ζαρζώνη,
φιλολόγου

Μέχρι το 2004 είχα ταξιδέψει σε αρκετά μέρη της Ελλάδος. Πίστευα ότι είχα επισκεφθεί ό,τι ωραιότερο διαθέτει η πατρίδα μας. Δεν είχα, όμως, γνωρίσει την Κρήτη για να βάλω ...το κερασάκι στην τούρτα... των ταξιδιωτικών αναμνήσεων ολόκληρης της ζωής μου!

Στο νησί πρωτοπάτησα το πόδι μου στα τέλη Αυγούστου 2004, όταν κλήθηκα ν' αναλάβω υπηρεσία ως μόνιμος εκπαιδευτικός μετά από 10 χρόνια ωρομίσθιας απασχόλησης σε σχολεία διαφόρων περιοχών της χώρας.

Περίεργο ήταν για μένα το συναίσθημα που ένιωσα όταν τα χαράματα «έπιασε λιμάνι» το «ΦΑΙΣΤΟΣ» στο Ηράκλειο. Σα να κατέβαινα σ' ένα οικείο μέρος, σα να γύριζα σπίτι μου, στο χωριό μου. Χωρίς καθυστέρηση «παίρνω τη γραμμή» του ΚΤΕΛ από το Ηράκλειο για Άγιο Νικόλαο, όπου έπρεπε να παρουσιαστώ.

Ο Άγιος Νικόλαος, μία πανέμορφη πόλη, έδρα του Ν. Λασιθίου, με τη θάλασσα στα πόδια της και τη λίμνη στο εσωτερικό της με «μάγεψε»! Στο διοικητήριο, ορκίστηκε καθηγητής του ελληνικού κράτους και πήρα στα χέρια μου το χαρτί της τοποθέτησης που έγραφε: ΣΗΤΕΙΑ!!!

Στην αρχή στενοχωρήθηκα που δεν έμεινα στον Άγιο Νικόλαο που ως έδρα νομού φάνταζε πιο καλή περίπτωση να περάσω εκεί το χειμώνα. Δεν γνώριζα, βέβαια, τι εστί Σητεία και υπέθετα πως θα πήγαινα σε κάποιο μίζερο χωριουδάκι.

Το ταξίδι για τη Σητεία από τον Άγιο (έτσι αποκαλούν οι ντόπιοι τον Άγιο Νικόλαο) είναι μακρινό και δύσκολο.

Η Σητεία είναι μία πόλη απομονωμένη στις άκρες του νομού Λασιθίου, χτισμένη σε ύψωμα που καταλήγει στο λιμάνι, αμφιθεατρικά χτισμένη με το "Άγιο Κάστρο" της (όπως αναφέρεται στον Ερωτόκριτο) να δεσπόζει στην κορφή της. Καθώς μπαίνεις από το Χαμέζι βλέπεις τη Σητεία «πνιγμένη» στην ελιά και το πράσινο. Καθώς βγαίνεις προς Επισκοκέφαλο αγναντεύεις τους ορεινούς όγκους των χωριών της και γεύεσαι το βουνίσιο αέρα της κρητικής υπαίθρου.

Η ζωή, η δραστηριότητα του νομού όλη είναι στη Σητεία. Στη Σητεία βρίσκεται το μοναδικό αεροδρόμιο στο Λασιθί! Διαθέτει ένα καταπληκτικό λιμάνι και μία από τις μεγαλύτερες μονάδες ελαιοουργίας στην Ελλάδα. Έχει πολλές οιοποιητικές μονάδες και συνεταιρισμούς καθώς και αρκετή κτηνοτροφία. Είναι το υποχρεωτικό πέρασμα- στάση για το φοινικόδασος του Βάι. Διαθέτει ένα από τα πλέον μοντέρνα τμήματα Τ.Ε.Ι στην Ελλάδα και φιλοξενεί αρκετούς φοιτητές και καθηγητές όλων των βαθμίδων. Διαθέτει λέσχη φοιτητική και ένα υπέροχο πνευματικό κέντρο. Διαθέτει ένα στελεχωμένο νοσοκομείο, ικανοποιητικό για τα τοπικά δεδομένα και τριγύρω τους υπάρχουν μονάδες στρατού, κυρίως της Αεροπορίας. Έχει αρκετούς αρχαιολογικούς χώρους, όλοι επισκέψιμοι κι αρκετά τουριστικοί. Μέσα η πόλη διαθέτει

αρκετές δημόσιες υπηρεσίες, έτσι ώστε να έχει μία σχετική αυτάρκεια στην εξυπηρέτηση των αναγκών των πολιτών. Διαθέτει αρκετά και όμορφα ξενοδοχεία και μία αγορά που ξεπερνά το μέσο όρο για τα τοπικά πληθυσμιακά δεδομένα.

Φτάνω λοιπόν απόγευμα στην πλατεία της Σητείας και κατευθείαν κάνω την πρώτη μου επίσκεψη στην οικογένεια Γεώργιου Κατσυφάκη να πάρω κάποιες οδηγίες για τη διαμονή μου. Μετά τον καφέ με τους Κατσυφάκηδες εγκαθίσταμαι στο ξενοδοχείο. Την επόμενη ανέβηκα στο ενιαίο Λύκειο Σητείας ν' αναλάβω υπηρεσία.

Παρουσιάζομαι, λοιπόν, στο σχολείο μου μπροστά σ' ένα τσούρμο αγνώστων συναδέλφων που όμως απ' την πρώτη στιγμή όλοι τους μ' έκαναν να αισθάνομαι πολύ άνετα.

Το κτίριο του ενιαίου Λυκείου Σητείας ήταν σχετικά μία καινούρια κατασκευή, πνιγμένη μέσα στα λιόδεντρα έξω απ' την πόλη και σε αραιά ευήλιο μέρος. **Το σύστημα** που ακολουθούνταν ήταν πρακτικό και πρωτοποριακό: κάθε καθηγητής είχε την αίθυσά του και οι τάξεις Τμήματα άλλαζαν συνεχώς. Έτσι π.χ ο ιστορικός μπορούσε να έχει τον προτζέκτορά του και οτιδήποτε ήθελε για το εποπτικό μέσο διδασκαλίας. Πάντα η τάξη κλειδώνονταν από τον καθηγητή στα διαλείμματα, ούτε επιμελητές μαθητές, ούτε τίποτα. Είχα εντυπωσιαστεί: Το σχολείο αυστηρό, το πρόγραμμα ρολόι! Έτσι το σχολείο είχε επιτυχίες και διακρίσεις. Είχε μία πολύ καλή σχολική βιβλιοθήκη και ένα τεράστιο γυμναστήριο. Όλα αυτά μέσα στις ελιές και τις φοινικιές... Πολλές φορές στα κενά μου πήγαινα και πότιζα με τον Βασίλη τον επιστάτη τα δέντρα! Απ' τον Γιώργη το Λυκειάρχη έμαθα λεπτομέρειες σημαντικές για την καλλιέργεια της ελιάς, το καλό λάδι και μυστικά της τσικουδιάς. Φυσικά τα υπόλοιπα μυστικά για τη ...ρακή τα έμαθα από το Γιώργη τον Κοτσυφάκη στις συχνές ρακοκατανυξεις μας!!!

Στην Κρήτη εντυπωσιάστηκα από πολλά πράγματα, μα πρώτα απ' όλα απ' τη **συμπεριφορά των ανθρώπων**. Φυσικά και το κλίμα αυτού του νησιού βοηθάει, καθώς και κάθε πρωί ξυπνάς με μία θερμοκρασία μεγαλύτερη των 15° Κελσίου, χωρίς κρύα και πάγους, χωρίς συννεφιάς και καταχνιές, με μια λιακάδα που σου φτιάχνει το κέφι και με μια θάλασσα τριγύρω σαν πιάτο να σε καθηλώνει. Έτσι, όλοι είναι γελαστοί, κεφάτοι, ομιλητικοί.

Ο **Κρητικός** είναι ο κατεξοχήν μεσογειακός τύπος με πρακτικό νου και ενεργητικότητα στο έπακρο. Κυρίως όμως είναι φιλόξενος. Αυτό το γνώρισμά του δεν του έχει αποδοθεί ούτε «κατ' ευφημισμόν», ούτε για τουριστική κατανάλωση. Κυριολεκτικά ανοίγει το σπίτι του στον επισκέπτη. Στη Σητεία, για παράδειγμα, αν είναι να πας κάπου δεν χρειάζεται να ειδοποιηθεί ή να ειδοποιήσει. Έτσι απλά χτυπάς την πόρτα και είσαι πάντα καλοδεχούμενος. Πάντα ένα μπουκάλι ρακί θα σε περιμένει εγκάρδια σε κάθε σπίτι και ό, τι πρόχειρο τύχει για μεζέ αμέσως θα συνοδέψει μια όμορφη συντροφιά που θα δημιουργηθεί αυτόματα απ' την καλή διάθεση.

Ειδικά τον Οκτώβριο, που βράζουν το ρακί στους ελαι-

ώνες, μιλάμε για τελετουργία!. Μαζεύονται φίλοι και «σύντεκνοι» κι απλώνουν τις πίτες, τα τηγανόψωμα, τα τυριά στα τραπεζομάντιλα, ενώ η λύρα και το λαγούτο συνοδεύουν γνωστούς ή αυτοσχέδιους στίχους με μαντινάδες και κοντυλιές, που μόνο, αν είσαι κρητικός, μπορείς να συνθέσεις... Ίδια γεύση θαυμασμού αποκομίζει ο ξένος από τον κρητικό γάμο. Εκεί οι εκπλήξεις είναι πολλές και πάνω απ' όλα το γαμοπίλαφο με τη γίδα-βραστή, που δεν συγκρίνεται με τίποτα με την μπριζόλα-σαγιονάρα στα δικά μας τραπέζια του γάμου.

Στη Σητεία σχεδόν όλοι έχουν ένα κτηματάκι, το «**μπιάτο**» τους. Εκεί διατηρούν μία κασικούλα, λίγες κότες, άλλος τα σκυλιά του, ή έχουν το αμπέλι και τον κήπο τους. Αυτό κάνει τη διαφορά απ' τα μεγάλα αστικά κέντρα της Κρήτης. Κάποιος μπορεί να είναι γιατρός, έμπορος, δικηγόρος. Θα πάει, όμως, τ' απόγευμα ν' αρμέξει τι κασίκες του ή να σκαλίζει τις ελιές του. Αυτό συνιστά τον «ομφάλιο λώρο», που τον συνδέει με την παράδοση της Κρητικής υπαίθρου.

Τι δε θα' δινά να ξαναπιώ μία ρακί στη μικρή πλατεία στον Επισκοπέφαλο. Νοσταλγώ τις ζεστές βραδιές στα «ρακάδικα» δίπλα στη θάλασσα. Τον εσπερινό στον Αι-

Γιώργη. Την ανηφόρα για τον Κοτσυφάκη και να γεμίζουν μοσχοβολιά τα ρουθούνια απ' τ' αγιόκλημα. Και βέβαια, τι δεν θα' δινά να 'μουν παρών όταν «καζανίζει» ο Γιώργης ο Κοτσυφάκης με τη γυναίκα του, τη Λίντα, και την παρέα τους. Τους έχω πάντα στην καρδιά μου, όπως και τη λεβεντογέννα Κρήτη!!!

Οι ομορφιές της φύσης

Να γίνονταν τα χρόνια μου
πίσω να τα γυρίσω
και την ποιμενική ζωή
πάλι να ξαναρχίσω.

Να 'παιρνα το κοπάδι μου
τους κάμπους να περάσω,
να πάω στα ψηλά βουνά,
να ξεκαλοκαιριάσω.

Να κουβαλώ στους ώμους μου
την κάπα, το δερμάτι
και τούφες από έλατο
να έχω για κρεβάτι.

Ν' ακούω τον κούκο να λαλεί,
πέρδικα και τρυγόνι,
να με ξυπνάει χαράματα
κελαηδιστά τ' αηδόνι.

Όλα τ' αγριολούλουδα
να είναι στολισμένα
με χρώματα αμέτρητα
και αρωματισμένα.

Στον ίσκιο απ' τα έλατα,
στον δροσερό αέρα
να κάθομαι ανέμελος,
να παίζω τη φλογέρα.

Να φκιάσω βέργα από κρνανιά
και κλίτσακοκκαλένια,
κουτάλι από μέλιγο
και κούπα πυξαρένια.

Να τρίβω το ξυνόγαλο,
σαν τον καιρό εκείνο,
και από κρυσταλλοπηγές
κρύο νερό να πίνω.

Να'χω φωτιά για συνοδεία
και για να μη μαργώνω
και στην καυτή τη χόβολη
ψωμί για να πυρώνω.

Μα πέρασαν τα χρόνια μου,
φύγανε τα ρημάδια,
ερημώθηκαν τα βουνά,
χαθήκαν τα κοπάδια.

Για χρόνια μέσα στα βουνά,
πολλά έχω περάσει,
μα το μυαλό τα νοσταλγεί,
δεν λέει να τα ξεχάσει.

Όποιος δεν ξέρει από βουνά,
δεν έζησε τη φύση,
για να με νιώσει δεν μπορεί
όσο κι αν προσπαθήσει.

Αλέξανδρος Παρλάντζας,
λαϊκός ποιητής

Η Καλλιτεχνική ομάδα της Ακαδημίας Μουσικής και Χορού του Πανεπιστημίου North Minzu από την ΚΙΝΑ στην Ελασσόνα

Μετά από πρόσκληση του Δρα Κώστα Σαχινίδη, η Καλλιτεχνική ομάδα της Ακαδημίας Μουσικής και Χορού του Πανεπιστημίου North Minzu, από την ΚΙΝΑ ήρθε στην Ελασσόνα, όπου έδωσε μια παράσταση, στις 3 Οκτωβρίου 2018. Η παράσταση των κινέζων φοιτητριών και φοιτητών δόθηκε στο κοσμικό κέντρο “ΦΑΝΤΑΣΙΑ” και ήταν πράγματι φανταστική και συγκλονιστική αφού ενθουσίασε το κοινό. Η πολύχρωμη κινέζικη τέχνη μας έκανε να γνωρίσουμε ένα μέρος της πλούσιας παραδοσιακής τέχνης εθνικής καταγωγής

Ιδιαίτερα εντυπωσίασαν το κοινό οι έξοχες χορογραφικές κινήσεις τους, τα τραγούδια τους αλλά και η ποικιλία των πολύχρωμων παραδοσιακών κινέζικων εθνικών ενδυμασιών με τα εθνικά χαρακτηριστικά από 15 εθνότητες της Κίνας που εμφάνισαν όλη την πολιτιστική γοητεία των βασιλικών και των λαϊκών κουστουμιών.

Επίσης, οι κινέζοι φοιτητές-μουσικοί **BU FANSHU** και **WEI YUXUAN** παίζοντας τα παραδοσιακά όργανα της Κίνας *erhu* και *pipa*, αντίστοιχα, επέδειξαν το μεγάλο μουσικό ταλέντο τους και τη δεξιότητά τους, ενώ οι **LI PENGFEI** και **LIU SHUANGLE** ερμήνευσαν έξοχα ορισμένα παραδοσιακά κινέζικα τραγούδια.

Την Κινέζικη αποστολή αποτελούσαν μουσικοί και χορευτές, κυρίως φοιτητές και φοιτήτριες και καθηγητές της Ακαδημίας Μουσικής και Χορού του Πανεπιστημίου North Minzu. Επικεφαλής ήταν ο αναπληρωτής επιμελητής του Εθνικού Μουσείου της Κίνας κ. **ZHANG ZHIWEN** και ο υπεύθυνος του Τμήματος χορού κ. **QIN WEI**.

Το συγκρότημα έδωσε συνολικά έξι παραστάσεις στην Ελλάδα, σε δημοτικά θέατρα, σε σχολεία, σε πολιτιστικά κέντρα, στο Τμήμα μουσικών σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, σε συνεργασία με αντίστοιχους Δήμους, καθώς και άλλους τοπικούς Πολιτιστικούς Φορείς.

Βασικός σκοπός της κινέζικης αποστολής ήταν να παρουσιάσει ένα μικρό μέρος του κινέζικου μουσικού και χορευτικού πολιτισμού και παράλληλα να ανταλλάξει εμπειρίες με τους Έλληνες σε ζητήματα Πολιτισμού.

Σε κάθε παράσταση συμμετείχαν και ελληνικά χορευτικά συγκροτήματα για να φανεί η αλληλεπίδραση των ανατολικών και των δυτικών πολιτισμών και τεχνών, δεδομένου ότι η τέχνη είναι ένα σημαντικό μέσον επικοινωνίας των λαών και αποτελεί έναν διάλογο των διαφορετικών πολιτισμών. Η κοινή παρουσίαση της κινέζικης και της ελληνικής τέχνης δημιούργησε μια ακόμη πολιτιστική γέφυρα για την κατανόηση των

δύο λαών.

Γενικότερα, οι εκδηλώσεις αυτές ενισχύουν την φιλία των λαών παρά την γεωγραφική απόσταση της Κίνας από την Ελλάδα που είναι πολύ μακριά και συμβάλλουν σε ένα καλύτερο μέλλον.

Στην εκδήλωση της Ελασσόνας συμμετείχαν και οι χορευτικές ομάδες των Φορέων:

-Κέντρο Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης επ. Ελασσόνας, με Θεσσαλικούς χορούς.

-Πολιτιστικός Ποντιακός Σύλλογος Λόφου Ελασσόνας, με ποντιακούς χορούς.

Το πρόγραμμα παρουσίασε η κ. **Ελένη Μπλιούμη**.

Διοργανωτές της εκδήλωσης ήταν το Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την Ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας και το Αγροτικό-Εθνογραφικό Μουσείο Αραδοσιβίων Ελασσόνας.

Η εκδήλωση ήταν αφιερωμένη στην **απελευθέρωση της περιοχής Ελασσόνας του 1912** και άρχισε με ομιλία του **δρα Κώστα Σαχινίδη** με θέμα: «**Οι παράγοντες της νικηφόρας έκβασης του Πολέμου του 1912 για τον Ελληνικό στρατό και η σημασία των μαχών της περιοχής Ελασσόνας**».

Η υπέροχη βραδιά έκλεισε με ελληνικούς χορούς που χόρεψαν από κοινού πολλοί από τους παρευρισκόμενους Ελασσονίτες και από όλα τα μέλη της κινέζικης αποστολής.

Η εκδήλωση έγινε με την υποστήριξη των Φορέων:

-ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ ΟΜΙΛΩΝ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ UNESCO

-CHINESE NATIONAL MUSEUM OF ETHNOLOGY

-MINZOU UNIVERSITY OF CHINA, ενώ ο Δήμος Ελασσόνας ήταν και πάλι απών.